Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

Шоатта, 3 февраль, 1968 шу. № 15 (4486). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Сюрт»)

Советски Союза Коммунистически партел Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДИНЗ

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

В. И. Ленин вань 100 шу дизара накъадолхаш

Шелжа районо «Прогресс» яхача совхоза механизаторши цкъоалагIча квартале пленах 15 трактара ремонт а еаш бар. Ангарь бетта тоаьлрам 6 л. Царех капитальни ремонт дь 5, текущи — 1.

Из техника тоаш белгалбеннар ухь сурта тIа бели Кагерманов Абдул (аьрдехьа), Алиев Далхад.

ЛАКХБЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕЙ ЛОАРХIАМ

Юкъьенцара партийни организаци парте лард я. Цо шиё болх кхетамца вIаштIехьбаьнкарах, цул лоархIам лакха хилархах тIйша да хIара коллективана хьалхашка латта декхараш кхоачашделга. КПСС XXIII-ча съезда дошенети цIамкха а белгалдаьккхад юкъьенцарча партийни организацей лоархIам цкъаддаш лакхбе безилга.

Из декхар дика кхега я дин, республике дукха я шоай болх дьохкайе вIаштIехьбаьнкна партийни организацеш. Укх тIеххьарча хана къьастта айденнад пар хьинар. Из дика гучадьлар юбилейни шера. ХIана тIа-тIа дукхагIа хул парте мугIаршка буьларш. Республика партийни организаци дукхагIа дийлача аьсам а хьинай. организацешкно чIоагI а еннай. биззича хьакъена дIахоладенна парте чухьера шехар. чIоагIбеннаб кхачам буьсам, производствени коллективашта еш боле аьнин.

Грознерча «Красный молот» яхача завода партийни комитето ший болх вогабаьккхаб кердача хьалхашка хьежжа. Завод планированием экономически стимулированием кердача системата хьинай. Цуьша дуззаденна доккхий декхараш хьалхашка латт партийни комитета е. Уж цо толамца кхоачашду. ХIара цеховой партийни организаци, партийна группа кхетамца оарцагIборх коллективаш пхе шера план ханал хьалха кхоачашьяра. В. И. Ленин вань 100 шу дузача денна накъадахара. Партийни комитето цкъаддаш йоаххо ю заводе идеологически болх тоабеш а.

КПСС XXIII-ча съезда шIерагIча кренинг-завода партийни комитето боккха болх бу коммунистий авангардни роль лакхъяра. производства лоархIамача моттигашка уж дIаувттабеш. ХIара коммунисто сийленца кхоачашду парте уставо дIадехараш.

Парте мугIарашка бах дIаеккхбара болх кхетамца вIаштIехьбаьнкаб шойни-производствени объединени комитето. ХIара бетта кийса кегIаух партийни организацеш. Соьхка парте членаш кандидаташе хьейкашаш цкъе 38 процент болздаб бар.

Суньженски райончера XIX-ча партсъезда шIерагIча колхоза партийни организаце баьхкера хьежача гуш да, партийни организацей денал лакхдача, коллективо хьалхашка латте декхараш толамца кхоачашдела. Цхьан хана дика делашр колхоза гIулакхаш. Партийни организаце лаьрхIар. колхоза экономика айкра еррагIача коллективо иш тIебераьбе. Колхоза къахьегамхошта юртбоахама продукташ дукхагIа яхара болражабьеда къовсам кертe а этта, тоабир вахе юкъьера организаторски политически болх. Кевттера теркам тIебахийтар проблемин дешаьта. Производства лоархIамача моттигашка дIаоттабир коммунисташ.

Колхоза правлене партком тIагIертта къахьийгар хьайбай боахаме механизаци йоа, балха юкъедаккхар IилманагI карагIдаьннар, хьалхалаттарий опыт. Колхозхоша цкъе шера йоаржийе социалистически ях. ТIаккха белгала хувцаделар колхозаре гIулакхаш, сихха айделар колхоза экономика а. Юбилейни шера колхоза коллективана елар КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумех Министрий Советех, ВЦСПС даим лелаш памятни байракх. ХIана колхозай, партийни организаце хьалхлеинца, чуйхина къахьегаш ба пхе шера план ханал хьалха кхоачашьяра тIалийна декхараш, сийленца кхоачашдара.

Цу тайпара масалаш кхы дукха а кхузаа даш я. ЦхьабаьIда, белгалдаха деза цхьайолча юкъьенцарча партийни организацей балха юкъера кхоачамбоацараш а. Юкъьенцарча партийни организацей болх везда вIаштIехьбаьккхача яьхулар а гуш да. Тохкам бича гучадьннад, тIехьаюсача предприятей, боахамий юкъьенцарча партийни организацей болх лелара датташ хилар. Из да уж тIехьаюсаш хилара кертера бахьан. ДIадахача шера Грознера цхьайолча предприятеш план кхоачаш ца еш йисар. Республике хIана а дукха да тIехьадуса боахамаш. Из гIулакх дIахо хитта латтилга да мегаргдац юкъьенцарча партийни организацешна. Кхетамца вIаштIехьбаьнкха беза болх, айе еза коммунистий авангардни роль. Еррагача тоьенех пайда эцара тIаборзабе беза коллективаш.

Партийни кулгалдаро тоьаш — ма чIоагIа уйла а езац гIулакх да. Хьалхашка латтача декхарашка хьежжа вIаштIехьбаьнкха беза болх. Эггара кертера дар да хIаоа коллективана хьалхашка латта производствени декхараш кхоачашдерга IалашIар.

ХIана республика къахьегамхоша шера социалистически ях йоаржиньй пхе шера план ханал хьалха кхоачашьяра, В. И. Ленин вань 100 шу дузача денна сийленца накъадахара. ТIайнах доккхий социалистически декхараш. Партийни организацеш декхаьийла я цу ях керте латта, тIалийна декхараш толамца кхоачашдара боьрига къахьегамхой оарцагIбаха.

ХIара предприятера, боахамера хьай кIоартта доезаш хила еза партийни организацеш. Белгалдаха еза производствера проблемин дешаш. Даим тIагIертта лелабе беза наха юкъера политико-массови организаторски болх. Кхетамца пайда эца беза идеологически болха [illegible] формех, [illegible] еза кердадар.

ЧIоагIа доарахIама гIулакх да партийни собранеш вIаштIехьяхар. Шира хувца оттаду дош производство, коллективе вахаре эггара доарахIамегIа дила деза. Из кIоарта хуьша деза, массане хьанаре лакхъе а доаьш. ТIалийна реферат кхоачашьяхов тIехьа тIахьежам лоаттабе беза. ВIалла ла мегаргдац цхьаьша бахьане собраньеш тIахьайоахилга. Шиё хенахахьа чакхъяха еза партийни собранеш.

Цахаддаш тергo е еза гIулакх да парте керда нах хьачуийбелга. коммунистий авангардни роль лакхъелга. Коммунистий хьинар айдаре чIоагIа лоархIаме гIулакх да укх тIеххьарча хана цхьайолча партийни организацеша юкъе кхувлар. Из да коммунистий отчеташка ладувгIар. Цу гIулакхах боккха пайда бертба, шерра юкъедоалахе а деза из.

Парте райкомаш декхаьийла я юкъьенцарча партийни организацей денал айдара цахаддаш тергo е. Шерра йоаржае еза дикагIйолча партийни организацей опыт, каст-каста дIахьегIъедала еза партийни организацей секретарешта лаьрхIа йола семинареш.

Республике чакхьленний яхьданнарча партийни организацей отчетно-хоржама собраньеш. Царга гучадьннад балха юкъера кхоачамбоацараш. хIанта уж дIадаккхара наьркъаш белгал а даьд. ХIана хьадларча денош денз беррига аьх тIебахийта беза белгалдаьха гIулакхаш дезаш кхоачашдара.

Болх гоаза вIаштIехьбаьнкхар толама лард я.

ХЬИНАР СОВДОАХ

Соахка «Самашкинески» совхоза хьайбаш леладераша начча хьалкхенга хьайбай продукташ йохкара плана тIекхоачашйир. Плана совгIа елар 1600 центнер шура, 310 центнер дулх, 50 центнер тха.

Кхоачашьяй шура йохкара план, бакъда дулх планах лаьрхIачул кIезигагIа даьккхар хьайбашта тIаккхета доза кIезига хилар бахьан долаш. Уж кхоачамбоацараш укх шера да хилийтара шиё болх тахка а текка маьлера мероприятеш белгалъяй боахама коллективо.

ЛаьрхIа теркам тIайзахийтаб укх шера доакъарий база чIоагIъяра. Еррига йоца доакъара лаьрхIа ялдоа культураш бобойш культурашца вIашагIъяь дIаюргья. Хоадамболлаш къоастынй сийлача комбайра схема а. Деттача доахана а къоначча хьайбашта а еррагача ахкан замалахьа йоца доакъар хилийта лаьрхIа я из схема.

ДукхагIа дIаюргья дукхача шерашка тIаламза баьнаш.

Силоса лаьрхIа хьакхIа беннаш дукха йолча культурашца вIашагIъяь комбинированни дика доакъар хургдолаш дIаю безам ба тха укх шера. Цул совгIа, доакъара лаьрхIа гуразьа дул кIа дIадийнад оаха. Цу гIулакхаша хьалхьашлакхъергья тха хьайбай продуктивность. ДIадахача шерашка цу гIулакха лаьрхIа кIа цхьанне шера дIадушкар боахаме.

1968 шера хьалхарча денношке денз хьайбай дегIах дика лаьтатош, дукхагIа дозах тIакхетийташ йола биостимулятор яха микроэлементаш юкъе йола доакъар лоаттаду хьайбашта. Хьайбаш IангарадахарагIа дIашадаш хьалаш дола да. Iалашдаь доакъар фермашта юкъе лаьтIаеэд. Специалисташа лаьрхIача тоьаш я тха «Боахама» силос, йол.

Хьайбашкара хьайоаха продукташ кIезиг ца ялийтара дукха дакъ оаха. ЦхьоалагIча кварталэ доарвашен скотникашен шура дикхара план 2000 центнера дулх дакхара план 900 центнера я. Из план оаха кхоачашбе лерII 20-гIа март хьатIакхачале.

Деттача доахана йола мужи, Iаьсашта искусственни шурех лоаттаю хIана фермашка. Цох хIара Iеса 3—4 килограмм шурех хIаьта хIара Iатта 30 килограмм мужи кхоач. Цулуьа мои белашлакхъенний хьайбай продуктивность. 1967 шерацa нийсйича укх шера январь бетта 20 дийнахьа хIара кхоабича Iаттагара 11 килограмм совгIа яьнкхай шура, хIаьта еррагача совхозе тIаккхийттар лаьрхIача 110 центнер дул.

Укх кварталe пачхьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план ханал хьалха кхоачашъе тIерташ ба тха боахама къахьегамхой.

С. ТЕПСАЕВ.

Ачхой-Мартана района «Самашкински» совхоза веннагIа вола зоотехник.

ТОЛАМИЙ ДИКА МАХ БАЬБ

Укх денойшка боккха кхаъ чиар говд Назранерча Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» завода коллектива. Социалистически яхье а яьнна. дIадахача шера 4-ча квартале даьхача толамий итогех завода коллективана хьожаьй СССР-а коммунальни машхъий, гIишлой машинаш еча Министерства коллеген машинашъеча белхлой профсоюза ЦК-н хьоалагIа классни моттиге ахчан премий. Из тха коллективо бакъха боккха къахьегама толам ба.

Кхы а лоархIаметIех белктовкаметIех декхараш тIалийна къахьегам а завода коллектива укх шера. Цо вракеца еза промышленни продукци 7600 эзар сома мах я. Из хул дIадахача шера арахийначул цхьа миллион совгIа сом дукхагIа. Пятилетка ханал хьалха кхоачашьяра дахкъера КПСС XXIII-ча съезда шIерагIча Грозненски крекинг-завода коллективо дIадоладаьр хьал а лаьца оаха лерI пхе шера план 1970-ча шера 20-ча декабре кхоачашъе, цкъал совгIа 500 эзар сома мах а электроинструменташ вракеца, производствени процессашта автоматизаци механизаци яра четах къахьегама оьсале цхьа процент лакхъе, рационализаторски предложенеш производства юкъедахьарах пачхьалкхенна 150 эзар сом кходе.

Уж декхараш цо толамца кхоачашдергдолгах шек ца я завода коллектив. Из хьаххьенах цо янваь бетта план ханал хьалха [illegible].

Н. ПАШЕННЫХ.

«Электроинструмент» завода партийни организаце секретарь.

Оаха хьамаьл ду Грозненски района 1-ча Май цIерагIча колхоза шурий-товарни ферма бригадира А. В. Мальченкова. Цо дувц махах, гIулакхех, къахьегама хьалхалаттарей цIераш йоах, цар толамаш белгалдоах.

— Кердача шера хьалхарча денношке денз дика къахьег тха ферма коллектив. Соахка укх ханиа оаха деррига деттача доахангара цхьан дийнахьа 3 тонн шура мара яккхацар, хIаьта хIана йоаккхар 4 тонн совгIа я. Из тхо хьайбаш Iангаралаха дика кийчденнаьлга да. Хийнахьа ферма юкъе хьатIаьзар оаха деррига доакъар.

— ДикагIа йола доярка малагIа я кхий оаш? —

— Сона къьастта белгалъякха лов Мальцаева Зоя . Шин хьета сагиа бу цо болх, — йоах бригадира.

ЯХЬЕ ЯЬННАЙ

ДIадаха юбилейни шу дикача толамашца чакхдаьккхар Зояс. ХIара кхоабича Iаттагара 300 килограммаьга дIакхоаччам дика хьоакал йола шура яьккхар цо.

МалагIа бахьан да хьалхале лелача доярка иштта дика толамаш дахар?

— Зоайна шиё болх дукхабезар, къахьегама хьалхалатта моттиш Iемаль да, — дувц Алексей Васильевичa. — ТIера из шикаш зоовeтаруюне ух Зоя, цигача доьхт но шийна цо хорше на хкетар.

[illegible] тьож Зоя хьайбашка. Шиё хеналахьа кхаба а кхоаб, кий мелху, ноч-сенашк масса хана дIаяла лаваш; нагихьа саина Iатте доакъар цо дуэш хилча цу сахьата зоовeтбоахкай хьабех цо. хIаьта доакъар хьачу ца дахьаш гоабелча скотникашех Iунашкех хула хьал-и дувца дезац...

— Ванха тIехьавала мегаргдац цхьан цхьайнота а. — йоах Зоя. — Хьайбаш Iемад шоай хенахьа хIана яа. хIаьта цо режим йохае йиш яц. хIана аьлча шура кIезигъу. Хьайбаш лелaдерашта масса хана дагалатта деза из.

Укх шера хIара Iаттагара 3000 килограммал эшаш йоацаш шура яккха социалистически декхар тIалийцад аз. Из атта декхар дац, бакъда кхоачашдаргдолаш да. ХIаьта хо хоаччо а дергда.

А. СОРОКОУМОВ.

Яхье котбаьннараштa — байракхаши премеши

МОСКВА. 31 январь. (ТАСС КОРР.). СССР мехкаьтта чакхдаьхача мехкаьтта химически промышленноста коллеге а мехкаьттан химически промышленноста белхлой профсоюза ЦК президиума а шоай цхьана хиннача заседане итогаш яьй министерства председателаш организацешна 1967 шера йоьалагIча квартале аьлаьча Евригсанкаш [illegible].

СССР Министрий Советех ВЦСПС-ех надаре мара тела ЦIи байракхаш а ахчан хьалхара премеш а еннай 12 предприяте коллективашта. Царна юкъе а Днепропетровски, Кировски, Ярославски шинни заводаш, Московски Ухтински мехкаьтта чакхдехараш, Куйбышевски синтетически каучука завод, «Каучук», «Красный богатырь» яха московски заводаш, В. И. Ленина цIерагIа йола «Кахтла-Ярве» яха сланец чакхйоаха комбинат, Шебекински химически комбинат, КПСС XXIII-ча съезда цIерагIа йола Грозненски крекинг-завод, резинотехнически хIамаш ю Ярославски завод.

16 предприяте коллективашта министерствой профсоюз ЦК-ех надаре мара тела ЦIи байракхаш а ахчан хьалхара премеш а еннай.

Яхье толамца дахарах 20 предприятеши организацешен ахчан шоалагIех кхоалагIех премеш лу.

ЛАЙНА ДУХЬАЛАРА МАШИНАШ

Гаьнарча СибарегIа хьувзадача дерзо тIагулдеш Iоадеча лайна дика къовсам доаттабуаргболаш я Миасе «Ударник» яхача заводе арахеца йолаь керда машина. Белх дукха барга дилача бIаь говра низ болча 20 бульдозера нийсса я из, сахьата цо наькъа тIара 40 метр гаьна дIакхесс 1200 тоннa лоа. Масса оагIоразьа ерзалуш йола, «Урал» яхача кхо сов йолча автомобила-шасси тIа хьаль шнекороторни лоацIендерг эшмача моттиге сихха кхоачалургболаш я.

Цул шиё дIаначагIа йола вошаг а ва, — гоpолий улицашка беча балха лаьрхIа «механически дворник». Из цу предприяте кийчъю, цо хьагул а хийа, йоь метр лакха айду 250 кубически метр лоа.

Ефим ГАЛКИН,
АПН корреспондент.

ПЯТИЛЕТКА ХЬАЛХАЛАТТАРАШИ КЕПАЙОАЗУВИ

Дика дIадоладеннад пятилетка яхоалагIа шу. Юбилейни къахьегама ейта денношка селлера чIоагIа къяржа деррига хьалхе социалистически ях низаш совдоахаш дIаьо йода. Памятни октябрьски байракхашца белгалдаьхад дикагIа йолча производствени коллективашта карагIдаьннараш, лакхача совгIатaшцеи сийлахьча цIерашцеи — производства хьалхалатта зеараш а зеараш а. Тахан керда гIулакхаш карагIдулаш ба уж, цудуьа беррагача мехка гIоргьалниe ер КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяр дуьхьа лоаттабеча къовсаме белгалбаьнначa наьхе цIераш.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяр дуьхьа яржа ях мишта йоа хойташ, царга хьалхалаттарей лаьцца да вай дерригача кепайоазон документальни дувцар. Хьажоргьа вай, масала, цхьан январски балха дийнахьа вредьлиача республикански, краевой, областной газетий 50 номер. Цар тIа кепатеха да городен юртен 302 къахьегамхочун сурташ. БIаьш цIераш хьай бошамаш культурни тайп-тайпарча, доакъоша хьалхалаттарий. царех дукхачар гIулакхаш дувц репортажаша, зарисовкаша, корреспонденцеша, заметкаша.

Вай прессо шиё оагIонаш къахьегама наха хIтало дага-дага делхача хана а ца хетвош, денгара денга. «Пятилетка ротте оагIорахьарча флангера бараш», «Кердаче ханара нах», «Пятилетка ударникаш», «Хьа нах, Къиабеседа», «Пятилетка Iа лаьца дакъа» — уж а дукха кхьийола а разделаш даим кур моттигерча кепайоазон тIа. Дикача къахьегамхоех лаьца хьче письмой подборках [illegible] хьоашалаш хьина цIи яннай «Коммунара» яхача тульски газето. ХIаьта уж тайпа хьоашалаш корадоагIаргда газеташ дешарашта «Советски Башкире» а, «Советски Сахалинее» а, дукхача кхьча газетий а хIара номер тIара.

Iаламмате дукха нах, оаманаш цхьа бIаьн ах бIаьн совгIа къахьегама профессеш — шахтерашкарен кхаш лелaдерашкарен декъа авторемонтникашен эхмайникашен кхачтаьцо — шоа тIаьа атт мара йоацача газетий номерашка. Вай пресса белгала хала къа юкъе, коммунизм хьалхьаш боахкарий Iаламмате боккха кхоилама болх кхехкаш латтача кул. Советски кепайоазув эггара хьалхьа дуьхьал цуьц белгалдоаьаш да а да оагIонаш капиталистически дунен дай бе йоахкаш а мугIарерча наьха цIераш а хьоаьта ца еш ютача, а хьоахайой а гIоргIерга доаьхкача гIулакха мара цо хьоахьа а долча буржуазни гул.

Газет дешерашта вай общество хьалхалатта нах бовзийта Iаш, цар уйлаех, гIулакхех, йоахкомах дийца Iац кепайоазуе. Цо керттера маьрхIар, ленински дешаьца аьлча, — «бовзамера моаларIа почин хьалалцар, практически опыт бокъонца Iомаяр, из еррагача пачхьалкхенна дIайовзийтар». Доаг гIоздоаккхаш гIулакх да газеташ из шоай декхар укх тIеххьарча хана дукха дикагIа кхоачашдеш хилар. Дукха редакцеш болх юртахошерчен корреспондентий шераен авторитетни актив шоашта гонахе кхота а я, кIоаргагIен дикагIа чхетадергдолаш пропаганда а я хьинай новаторешна карда дIадоладаьча маьхерча гIулакхашта, къахьегама хьалхалатта методий Iилман нерамита, цар технологически моттел, экономически, организационни, меральни оагIонаш а хьаела гIерт.

Дика хьалхьа гойт пятилетка ханал хьалха кхоачашъяр дуьхьа лелача инициаторех хьалхбоаьш денгара денга бовзахача хулвецамера выступленеш еш долча «Ленинградски правдой», «Коммунист» яхача Саратовски областной газето чIоагIа йоаржаю арахеца продукци дика, тешама, ха йIаьха йолаш хилийтар дуьхьа лоаттабеча къовсама опыт. «Уральски рабочий» тIа хIазига хилац хьоахам хьа мегаргболаш йола Iилман керда тIа вIаштIехьбаьккха къахьегам юкъедоахьаре материалаш.

Социалистически общества хьалхалаттарей хьегайтарa, цар опыта пропаганда эро лаца а йоагIаш дIаволц вай кепайоазон тIара доархIамегIа йола моттиг. Цхьабаьрда, хьова ца дош дуть йоаш дац цу дакъера кхоачамбоацараш а. Кепайоазон цхьайолча органаша диаза тергaдац экономически реформа коллективий а хIара хьоасттача боллочун а вахара юкъьехьдоле хьувцамеш. Кердача хьоалашка кхы а дукхагIа а совхьовaнна къахьегама оасарие, предприятей эффективности рентабельности лакхъярца бола нахе базам. Реформо чIоагIбу шоаш дей хилар бола миллионаш къахьегамхой тешам, новкъостал ду цар творчески инициативна дегIамтулоаре. Уж беша-дима хувцамеш да цхьадолча газетий оагIонаш тIа цхьамаш боагIонца БIерга цо туреш а. Масала, «Туриенски искра» тIа, «Южный Урал» тIа, цхьацадолча хьача газета тIа кIазига хьахьох кердача бажа боле болх, производства хьалхалаттарий опыт. Цхьадолча газеташ тIагIоадара хаду советски юртарча нахаа, юрта боахам дIаххо айбара хьакъьерча партен правительствен решенеша дIадоладь бакъьлара экономически хувцамаш хулча кача производства талантлиан новаторaш, юрта ахье керте латтараш хьал мишта хьув.

Цхьадолча газеташ тIа каст-каста нийсъу цIераш йоацаш, «вах боацаш» йола корреспонденцеш. IотIаетт, масала, керте гIолла дах «Механизаторий вахтан», «Комбайнерий боламе яхе йоалош а долаш йола заметкаш. Цхьабаьрда, а ехте латтерий а, а боламе декъа йоацарий а цIераш ьыьлац. Цифраш проценташ мара яц уж а сег дIатьувлаьрaш а.

Кепайоазон цхьайолча организацешa тIегIоалара, лоадамбоацачoа юц толашегIа йоаь опыт, цхьаза кетелу хьалхалаттарашна етта, бакъ тIа цхьаьнх зало а ца нийсъу толам боаихх аьнна. Цхьадолча газетий бIарг тIа ца кхоачаш дус цкъезд сапоIаш шн ди а долаш пхе дийнахье бола бене кIирата доалерцa дуэзадениe наха дешар, селаIар, цар быт саина доле дешаш.

ДоагIар литераторашкара а хьадаха бохьа йолаш ба газет дешераш: пятилетка гIулакхаш доле дийна, художественни суртищ, вай деной турпалий портреташ каст-каста гилац денна ерадувлача кепайоазон тIа. Деша художникаша эггаре чIоагIагIча тайпара эзм боахкаши уйла тIайоккийташ токхамаш дерге хьежаш ба къахьегама нах, вай хIара денера гIулакхаш. Из дош къьастта дувца доагIа писательски организацешка.

Доладера нардача система тIа доаларо лерI производства хьалхалаттарашта поощрени эра йола материальни моральни стимулеш шаьмоита дегIаехуаймиген цхьана нийса таръелгех. Цудуьа пресса бакъахьера доа — сага къахьегама карагIдаьнна дика гIулакхаш общества бакъдаь тIалоцаш долча лоархIамегIерча бахьанех цIеI.

Вай газеташ кхы а шерагIа, кхетамагIа, сакъердамегIа дувцалда газеташ дешерашта дикагIа къахьегама наьха сийлахьча гIулакхех уйлаеш, советски къахьегамхочун дега уйлай йIаьхал, чухьера сийрда дуне шиё еррагача хозалца хьа а делаш. ХIара газет цу шиё бакъахьерча декхарах дика лоархIадергдола, коммунизм хьалхьача хьалхалаттарех тIадийразаш доккхал деши цо дувцаргдола гIулакх вIаштIехьдаккха гIерта езаш я партийни комитетан.

(31-ча январера «Правда» передовица).

СОВЕТСКО-ИНДИЙСКИ КОММЮНИКЕ

Инде правительства тийха вахa официальни визитагIа 1968 шера 25-ча январе денз 31-ча январе кхачча Инде хиннад СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин. А. Н. Косыгин, белгалдоахкх из визит чакхъяьннача тIехьагIа кепатеха арахьаьккхача коммюнике тIа, вIашагIкхийтта а хьамаьлаш дий а хиннад Инде президентаца докторацa Закир Хусейнаца, Премьер-Министраца Индира Гандица, Инде правительства кхьча членашца.

Машар лоттабелга а дунен халкъашта юкъе дIахо вIаши кхетадаьча цхьайнен гIулакхаш деладелга а долча мехкаштен халкъаштен хьалхашка латта керттера декхар.

Инде Премьер-Министра лакхха мах бар дунен проблемаш машаре наькъаца къоастаяра гIулакха юкъе Советски Союза лоаьнча дакъа.

Доазонеш территореш йола дехараш а тIехьа дунен халкъашта юкъера проблемаш машаре переговораш кеч дьаькъера къестае еза аьнна хет шинна а оагIонна. Цар раьза хиннад белгалдаьккхар, шинне а оагIонна дегIа долча хьештамаш хьежжа, Советски Союзаи Инденеи юкъера гIулакхаш бакъахьарча оагIорахьа дIахо дегIахьа хилар.

Инде Премьер-Министра баркал аьлар СССР Министрий Совета Председателе Советски Союзо шоана кхьча новкъостал дар хилар. Шинне а оагIоно хьалхайкхадь шин мехка юкъера торговля дIахо дегIаьхерга хилaрга хоттаделаш цоаш хилар. уж раьза хилар царна юкъера гIулакхаш чIоагIIар дуьхьа шаккхе моьх экономически промышленни доакъошкахьа царна гIулакхаш лелаяра керда наькъаш маьла болабала безаш хилар.

ОагIонаша бакъаьйр шинна а мехка къьаттара хьажт долаш кхьа политически дешах шоашта кхетачоа дIахо а дIаьоха дагадуьла безаш болаш шоаш хилар.

ОагIонаш раьза хилар Ташкентски декларацих Инденеи Пакистанеи юкъера проблемаш къоастаяра а хIаьта атта царна юкъе машарей дикача довзахойн гIулакхаш цхьан бартаца леладу гIулакхаш оттадара а лард хилара.

Шинне а оагIоно мадарра дийцар ГарагIча Малхбоалене нийсденна гIулакхах, 1967 шера 22-ча ноябре Кхерамзален Совето оттаь резолюци кхоачашъяьнзех израильски бIухоу кхы тIехьа па доалхийташ 1967 шера 5-ча июне кхачаяла шоаш латтача позицешта юха тIоадерганзех даре па хилар белгал а даьххаь.

Вьетнамерча тIемара дувзаденна шоашка сагото кхаьта хилар хьакхайкадар СССР Министрий Совета Председателех Инде Премьер-Министрех. ДРВ-ена чутта бомбаш бахьанаш а ца лехаш соцаяро политически гIулакхаш къоастадара тIеэрзаь переговораш яра аьтту бохккаргбар аьнна хет царна. Женевски соглашенешка хьежжа шиё кхех пар-гIатта къестаяра йолча шиё бокъонах пайда эца торo яла еза Вьетнама халкъа.

СССР Министрий Совета Председатели Инде Премьер-Министра раьза хилар Камбоджа доазонаш телхадара бехкаьло хила йиш ца хилара.

Советски Союзан Инден цIамкха а хьакхайкаду, дунен халкъашта юкъера шиё бола гIалхоам а лоаттабеш массане а цIенлаь теро хIаладиханзех ядерни гераш доаржа ца дара хьакъехьа соглашение лайзех аргIоадаш дола гIулакх этта хилар.

* * *

Шинне а оагIоно чIоагIа лоархIам бу шинна мехка куьгалдеча нехашта шоашта юкъе контакташ лелаярех уж дIа-юхь дагабувларех.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумоя Советски правительствах тIадиллачах СССР Министрий Совета Председатело Инде президентага докторага Закир Хусейнаге Инде вице-президентага В. Гирега дIаьхар уж официальни визитана Советски Союзе бехаш хилар. А. Н. Косыгина Советски правительства цIерагIа официальни визитана Советски Союзе хьийхар Премьер-Министр Индира Ганди. Шоаш хьелар цар чIоагIа раьза а хиъна тIаийцар.

ПЯТИЛЕТКА—ХАНАЛ ХЬАЛХА!

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕРА

Хьалхагiа хоам бсь хиинчу тайпара, 31-чу январе республикански партийно-боахама актива собрани хилар «1967-чу юбилейни шера Нохч-Гiалгiай АССР промышленносто, транспорто, гiишлошъеча, юрта боахамо баьча балха итогий а пятилетан кхоалагiча шера лаьпи социалистически декхараш кхоачашделга Iалашдара а хьакъехьара» дош дувцуш.

Доклад еш къамаьл даьча КПСС обкома хьалхара секретара нов. С. С. Апряткина, юбилейни шера итогий шо анализ еш. Белгалдьаьккхар Советски Iедала 50 шу дизара сийна республика къахьегамхоша тiайнна хиина социалистически декхараш кертерча даькъе толаме кхоачашдаь а, хiаьта дукхахча хьокхманшта дийна тiехкхоачашдаь а хилар. Масала, 1967 шера планал совгiа 19,6 млн. сомаш мехь продукци хьаьий республико юбилейни шера декхарашка лаьрхiа хиинчу 9 млн. сомаш мехь хiоттал. Планал совгiа мехкдаьтта даккхара тiаийна хиина декхараш тiехза совгiа тiехкхоачашдаьд, мехкдаьтта чаккхдахара — цхьаннадезза, н. кх. дi. Юрта боахама къахьегамхоша дукха а дукхагiа дьаьхад ялат, планех 125 тонн дохка дезаш хиинарг мерге, пачхьалкхенга дехнад 189 эзар тонн ялат, хiаьта иштта дукха дулх, шура, фуьаш, тха. Уж итогаш — социалистически яхь шерра йоржарах, къахьегамхой производствени политически хьинар айдаларах, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша хаха кхье боккха организаторски кхетамен болх берах хьахилар.

Карагiдьинараш белгал а даьхна, нов. Апряткина критика ю боахама кулгалдеча дуллийтачи гiалаташтен кхоачамбоацараштен. Областной партийни организаце, советски профсоюзни органий вiаштiехьдаьннараш юбилейни шера кертерча социалистически декхарех цаi кхоачашде — цхьаккха а юкъера ца йоаллийташ ерригача предприятеши организацеши, колхозаша а совхозаша а пачхьалкхера планаш тешшаме кхоачашде. Цхьайола предприятеши ерригча юкъара план кхоачаш а еш дикка дiалаьдий ассортиментех продукци хьаера, къахьегама оасарле лакхъяра. Керда техникен Iилман лаьрда тiа вiаштiехьбаьккха къахьегами юкъекхьара, продукце дикал лакхъяра, цуна хьаьрга дiалодар хiазигаша ерзарга бода мах лохбара, накопленеш задаянех.

Республика къахьегамхой укх гергарча шарна декхараш къоастадеш нов. Апряткина белгалдьаьккхар, пятилетка ханал хьалха кхоачашьяьтта белга хоадамболлаш долча даькъе укх 1968 шера вай баьча балхах тiiдаме хургхилар.

Эттара хьалхарча даьгъера вай декхар — пачхьалкхен шера план цхьаккха юкъера ца йолийташ ерригача предприятешеи организацешеи кхоачашьсига Iалашдар, халкъа боахама деррига доакъош керда айделга вiаштiехьдаккхар.

Производства эффективность лакхъяр, дiадохийтар хiазигагiа а хьайташ продукци дукхагiа хьаяр, цуна хьаьрга хiабола мах лохбар. Цо дикал тоаяр, уж тешамен ха хьаьхйа йолаше хилийтар — уж декхар да хiара производствени коллективо цiенкайитта, уйла тiехийта езаш дараш.

Кхоачамех пайда дикагiа эцар. Iилманен техникенен карагiдеиннарш юкъехара ладелла тiа хьосъа дукхадуу товараш мах гiоаттадара дукхагiа хьалейла, цар ассортимент шердина дикал лакхъяиен ергьяи. Хiанз ер сатьата лоархIамагIарча декхарех цаi ба из. Хiаьта из кхоачашде деза айтача, моттигерча, кхачан промышленноста предприятеша дьа ца ер, промышленноста дерригачи кхьоакъой предприятеша а. Эттаре хьалха из ала довгiа Грозненски химически комбинатах, машинашъеча ерригача заводех, «Терек» кхача небельни хьу чакхйоахача фирмах, производства отходех кхача ресурсех пайда эцара чотах хилкъо леладу тайп-тайпара товараш дукха а дукхагiа арахецалургдолаш араеце декхарийлец йолча кхьча, республикански совошки доалерча предприятеех.

Кхы цiеззигагiча лоархiаме дар къахьегамхошта нiегiа эца гiулакхаш делга дикки тоадар а. Шоай доалагiа йолча предприятейи организацейи болх оалангаре деза эргабаккха, мастерской, павильонаш, приемни пунктий сеть тiегiертта дегiа кхуьаа, дош долча гiулакхий тайпаш шерде. Бахача наха гiулакхаш дара культура лакхъе еза бахача наха нiагiа эца гiулакхаш деча республикански министерства кулгалхоша. Цу гiулакхъа юкъе эгаро хьинаоегiа дакъа лаца деза иштта промышленни предприятей, гiишлошъеча, транспорти организацей, колхозий, совхозий кулгалхой а. Московски, Ярославски, кхыча областий предприятей хьонхамагiа предприятей чотах цар хьалхе а вiашагiъетта а еза керда ательеш, мастерскеш, приемни пункташ — болхлоштен гiулакхерча нахан нiагiа эца гiулакхаш дара.

Къаьстта чiоагiа низаш тiадахийта къахьега дезаш ба гiишлошъераш пятилетка кхоалагiча шера. Цар укх шера пайда эца беза 180 млн. сом гаргарча капиталовложенех, эксплуатацие дiахле еза дукхаа лоархiамера промышленни объекташ, хьалхе еза 120 эзар квадратни метр совгiа чуйр моттигаш, дукха школаш, культура кхуврчаш, кхыйола объекташ.

Цуша кийсса гiишлошъераш декхарийла ба деча балхий дикал наьхха санна лакхъе кертера фондаш болх бе йолаллийтара чанаш лоацъе, гiоросаш хьалдерга дiабоза мах лохбе.

Белгалдаккхи довгiа, промышленноста ерригача доакъошка, транспорте, гiишлошъеча производства боарамаш кертерча даькъе къахьегама оасарле лакхъяра чотах болх бераш кхы тiа еш ца а боалаш лакхъяла дезаш хилар. Цудухьа укх шера ерригача предприятешкеи гiишлошъяшкеи кхы а шерагiен тiагiоттадаьи юкъехьахаьа еза механизацей автоматизацей средстваш, балха прогрессивни методаш, къаьстта а — Iилман лерда тiа вiаштiехьбаьккха къахьегам. Дукхьал къахьегам Iилман лерда тiа вiаштiехьбаккхавна лакхъяла еза производства массе моттигера къахьегама оасарле.

Укх шера ерригача производствени коллективий, боахама кулгалхой, партийни, профсоюзни организацей къаьстта лоархiаме декхар да боахама реформа дiахо чакхъяхар. Укх шера кертерча даькъе чакхдергда предприятеш планировани экономически стимулировани кердача хьалаш тiа йоахилга. Цудухьа долла хiама де деза из болх массанихьа а дикка вiаштiехьбаькхан кийсса чакхбаккхара.

Хiинзчул тiехьагiа де дезаш дукха хiамаш да салоiаш юш ди а долаш пхе дийнахьа болх беча графикага тьежжа болх вiаштiехьбаккхара. Эттара хьалха деррига а де деза цхьанна а предприяте къахьегама оасарле лоха ца хилийтара, балха хангенча хiаоа йистех лергiа пайда эцара.

Боахамий кулгалхоша, партийни профсоюзни организаша иштта чiогiа йоахко е еза къахьегамхоша культурно савоiилле а меьхiаен гiулакхаш а вiаштiехьдахара.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей декхар—толамагiа йола опыт массе оагiорахьара Iомачо, кхоля дiадоладаь маьхера гiулакхаш дiадоаржадар, юкъара тiатьехамаш даьх кхоачамбь ца а Iеш, болхлошка, инженерашка, производства командираша даим керда кхоачамаш лехеш балха техно-экономически хьокхамаш тоадара даьре пайда эцар.

Пятилетка кхоалагiча шера керда лоархiамерча рубежашка кхача безам ба юрта боахама къахьегамхой. КПСС ЦК мартовски (1965 ш.), майски (1966 ш.) Пленумий решенеш практически кхоачашъяр дукхьа балхаш дiахо доаржадара лерда тiа уж декхарийла ба юртбоахама производства деррига доакъош чiоагiа айделга, боахамий экономика чiоагiъелга, оттакь планаши тiаийна социалистически декхараши-тешшаме кхоачашделга вiаштiехьдаккха.

Баьцовгiаш лелаара даькъе колхозаша, совхозаша, кхыча боахамаша шоай низаш тiаахийтанза даргдаш керттера декхараш кхоачашдара: республикие гiолла деррига а чуэза ялат 1968 шера 500 эзар тоннал хiезигагiа ца хулийталга Iалашдара, юккъера лаьрхiача дiара гектара тiара йоала ялатий культураш 21 центнерага дiакхоачара, пачхьалкхенга 150 эзар тоннал хiезигагiа доалаш ялат дохкара.

Уж декхараш кхоачашделга Iалашдар дукха эгара а хьалхагiа йоаде деза хий дехкача лаьттаех пайда ийбелга. Хiаьта цу гiулакха хiанзельа, Iш хана, тiехьа а ца йоахаш къоастаеш чакхьяккхен еза хий дехкар кийчо ера даьза даргдоацача гiулакхий комплекс — балхий планаш, графикаш уттае еза, мах, техника, н. кх. дi. кийчъе еза.

Къаьстта а йоакхо е еза деррига бiаьсти ца культураш дiаоргйолча лаьтташка чуоллийташ хий дехкара, хий дехкача участкашкара бiаьсти ца культураш дiаоргйола цхьаккха а гектар хий чуоллийтанза дiаоргйоаккам, бокхагiа тiагiортам а болаш юкъехдуланен къоаерзаязеи ерга севообороташ, минеральни моттигевчен удобренех цар даькъе кхох а пайда ийбар тоадамболлаш дикагiа тоалелза даргдаш, ерригча культураш цхьоалагiча класс агiара дiадера стандарт йолча хьалхарчен шоллагiчен репродукцей районировани сортех долча фуна дiасиэза ергьаш.

1968 шера доккхий декхараш тiаийнаа республика хьайбаш лелаедаша. 1968 шера пачхьалкхенга планал совгiа дулх 1000 тонн, шура 2 эзар тонн, 2 млн фуъ, тха 150 тонн йохкарг а йолаш.

Уж декхараш кхоачашдара шу дiадоладенчча юкъхьашка деза хьайбаш лелачеча фермашка балха тiа хиланза баргбоаца тiагiортам хилийта беза, хьайбай продукташ яхаен кийчъеи планаш а декхараш а итт денгара итт денга, беттагара беттага кхоачашделга Iалашде деза.

Республика ерригача предприятешка, организацешка, колхозашка, совхозашка шерлуш йовгiа 1968 шера план ханал хьалха кхоачашьяра йола социалистически яхь. Партийни, профсоюзни организацеша шера дiахозе еза из, яхь дика вiаштiехьъяккха еза, яхь лоаттаераштa хiара денна новкъостал де деза, хьалхалаттараштa поощрени ера дола гiулакхаш делга вiаштiехьлакха деза.

Предприятейн организацейн коллективий собранешка предложени яьар Дагестана, Къилбаседа-Хiирийчан, Чечсий-Балкаройчен къахьегамхошна лелае ьнна яхь дiахо а леладе. Цо бераре влияни ергьа лежарий республикий къахьегамхой балха ерригача оагiонашта.

Нов. Апряткина аьлар Нохч-Гiалгiайчен къахьегамхоша 1968 шера тiаийна социалистически декхараш камаьхала а йоалаш кхоачашдергхилара, пятилетка ханал хьалха кхоачашьяра болча халкъа юкъарча къовсамa юкъе лаца мадоагiа йола дакъа лоцаргхилара, сийлахь-воккха Ленина вьвр дийнахье дезо 100-гiа шу дизар де мадоагiа сийлахьа белгаладергхиларах тешам бовна хилар.

[illegible] кiа, хьамхийн, гудуршаш, дукха а хьайбай продуктивность.

Балха юкъе кхоачамбоацараш хилара тха районе а йоагiаш критика яьй доклада тiа. Юрта боахама гiалаташ дуллийтари объективни бахьанаш лаха тха. Техника тоьлаш а, лаьттеш дика да, болаш ба бахха лаьтта леладераш, хьайбаш леладераш.

Керттерча бахьанех ца ер ца кадраш хоржари наха балха тiа дiа-оха нийсбаьи лерттiа ца леладер. Кулгалдеча балха вахийталехьа кхоачамболлаш дика хьажаш гуо сагага, такхца цуй организаторски политически качествашт.

Кадраша болх эсала белга белгалдоахаш коммунистеша отчетно-хоржама собранешка. Цу хьакъехьа нiенаштта къамаьл дир районни партийни конференце а.

Критикал йоагiаш [illegible]. Промышленнаа юртбоахама производства керттера [illegible] масс а оагiоахьаш текхача кадраша чiоагiъе гiерташ дукха болх бу хiанз районо, юххьанарча партийни организацеша. Нагахьа сайна кулаг тхо доаккiадоба кхоачашдуларгда тiаийна декхараш а.

Дiахо оратора дуьц 1966 шера ладна хьувсаьлам чувзара юртбоахама къахьегамхоша беча балхах. Масала, лоашача хана 15000 гектара тiа гуовхе дуа ялат дiадийнах, [illegible] хий дилаад, удобренеш еxь. [illegible] бутт боаллехьа ремонт ць йоаккхаргхье юртбоахама техникеи [illegible]. Чiоагiа терк тiабахийтаб хьайбай боачем тоабара.

Ялаташ дикагiа хьувсъадара а хьайбай продуктивность лакхъяра а балхах дика хехача организаторски говзал йоаллача нахаца чiоагiъьяй бригадаши фермаши. Тiехь-тiехьагiа дукхагiа коммунистам хуа лоархiамегiарча участкашка. [illegible] фермашкев вiашагiхехкий агроподешара курсаш.

1969 шера тiаийна социалистически декхараш толамца кхоачашдора а В. И. Ленина вай 100 шу дизара даха мадоагiара кийръеделхара а къахьегамхой хьинар тiаплезададьд партийни организацеша. Цуна хьежжа лелабу бераиа политически болх.

Юххера нов. Абеева дех республикански организаша железобетонни изделей завод, чiоагiа эшача хiаманча оборудованеца Iалашьяра дукха комбинат, шекара завод эшаче бедалаца Iалашьяра новкъостал делга.

Грозне мехкдаьтта чакхдоахарашей химикашей Октябра 50 шу дизара сийна ьоажача чхье цхьадола толамаш даьхад. Бедал чакхьаккхара, мехкдаьттах химически продукташ арахецара шера план тiехкхоачашьяьй. Оттаьча программал совгiа мехкага кхьаьчад дукха доагор, полиэтилен, синтетически этилови спирт, кхыйола продукци. Продуктега дiадодар лохдара, керда техника, хьалхалатта технологи, рационализаторски предложенеш юкъехьяра чотах планал тiех шии миллион сом совгiа пайда даьй.

КПСС XXIII-съезда цiерагiча Грозненски крекинг-заводеи Грозненски химически комбинатеи хьалхалаттача коллективашта даим лелае сийлай памятни Цiе байракхаш. Из деррига а хьахиинед наха хьинаре къахьегарах партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша яхь лерттiа вiаштiехьъяккхарах.

Цхьабакъда, «Грознефтехимзаводаш» объединене керттерча инженера нов. В. В. Серова ше къамаьл деш къаьстта терках тiабахийтав болх хьам а тоабара новкъарле ю бахьанаш гучадахара. Цхьайолча предприятеша лерттiа къовсам лоаттабац оттаечча ассортиментах продукци арахецара тiехьа, мела леладу керда техника юкъехьакхьялга, халача процессашта автоматизаци механизаци елга.

Цхьайолча мехкдаьтта продуктий дикал лоха а даьна объединене кулгалхошта яь критика кийса а аьлар нов. Серова. Цхьабакъда, дукхагiча даькъе из тийша да керда объекташ хьалъеча а къаьлпараш эогаьшха тоаеча а гiишлошъераш. Чiоагiа лакхдеиназ потребителаша дiадеякараш. Мехкдаьтта химикий сийлен декхар да продукце дикал лакхъяр, производства эффективность дегiайкхувлар.

Хiаьта «Грознефтехимнефтестрой» треста гiишлошъераша укх тiехьарча дахь шера ахь миллион сом лохьаьй шоаш беча балха объем. Чiоагiа тiехьадусаш да нах чубаха цiенош хьалдерга а.

Оратора вiаьха а гiоттаду мехкдаьтта продукташ ехаеи уж Грозненски Iаккхаьвоаш еш. Хьалаьшха довгор чудотта хiама ца хилар бахьан долаш бедалах юха дiа а оттадаш ойаьха а чакхдоах из. «Главнефтеснабъ» управлене, машинашкахьа Грозненски отделене, хiаьта иштта цхьайолча министерствашта а массехк шера цхьацха хiама деш СССР Госпланига гiолла планировани дикагiа вiаштiехьъяккхадора. Къаьлахча тайпара болх бе йиш ца хiанз.

Трибуна тiа вай хьаша, Чечсий-Балкхарой АССР Министрий Совета председатела заместитель Х. М. Хутуев.

Чечсий-Балкхарой къахьегамхой цiерагiа ца вежарий моаршал ду Нохч-Гiалгiайчен къахьегамхошка, хiаьта уж ерд долаш, могаш-маьсша бахар а пятилетка кхоалагiча шера цар тiаийна социалистически декхараш кхоачашдар доаш лоаша а боаккх.

— Вай тоазини а хиина дiаяттад,— аьлар цо, — баьтаи балха итогаш ека хана воайла дiа-юха а дехаш опыт дiайоаззийталга. Из иштта мара хила йиш а яц: хiана аьлча шоана карагiдаьннар — из тхона карагiдаьннаг a да, тхо гiаддахача — шо а гiаддоах. Вай ерригаша — боккха советски цхьа дезал, вайна дагадоаллаб шоайла — вай моккх чуз болашагiа хилар Iалашделга.

— Аз чiоагiа хоза а хеташ лаиигiа шун республика промышленностан юрта боахамеи къахьегамхошта карагiдийнинараш. Шоана дiахайтабезам ба са юбилейни шера Чечсий-Балкхарой къахьегамхоша даьхенча хьалхарашкаэ шоай декхар кхоачашдьялга. Цхьан шера мехкага кхаьча планал совгiа арахийцад 24 миллион сома маьха продукци. Колхозийи совхозийи кхашкара чуийцаб рекордни хьуикьаш: юккъера лаьрхiача цхьан гектара тiара 24,4 центнер кiа, 46,5 центнер хьаьжкiий. Дiахо цо дуьцi Чечсий-Балкхарой вайт чуiе цiенош, клубаш, школаш, берий учреждененеш, кхыйола а культурно-бытовой объекташ тьаьлерах гiишл[illegible]

[illegible] «Каббалкметстрой» треста дахьача толамех.

— Уккхаза дукха критика йир шун гiишлошъеча организацеша. Тха гiишлошъераш а бар тiехьабусаш, царна а каст-каста критика йоа. Массадар а тоадаьннад, оалаш махкала, когашта оттабиэ уж, хiаьта Октябра сийна ьоажача кхье доккхий толамаш даьхарах треста яьар КПСС ЦК, Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни юбилейни байракх. Шун гiишлошъераша а, шеко йоацаш, дiадоаккхаргда тiехьабусаш хьалар, хiаьта пятилетка кхоалагiча шера шоаш тiаийнача декхарех доаргхiабергба уж.

Гiишлошъерашта юкъе социалистически яхь йоаржаяра, цар къахьегам вiаштiехьбаккхара а бытовой хьалаш тоадара а лерда [illegible] гiишлошъерий профсоюзие обкома председателa А. Д. Магомадова. Юбилейни шерра декхараш кхоачашдора къахьегача Нохч-Гiалгiайчен гiишлошъерайн монтажникийн йоаккхача отрядо дiадахача шера эксплуатацие дiаелнай нефтемасловоода каталитически риформинга установка, спирт арахеца мощностан сана болр лоархiаме объектий. Къахьегамхошта хьалаьлъ 82 эзар квадратни метр йола цiенош, 140 моттиг йола бешеш, 6 эзар моттиг йола школаш.

План а тiаийна декхараш а толамца кхоачашдарах КПСС обкома, Лакхехьарча Совета Президиума, Нохч-Гiалгiай АССР Министрий Совета, облсовпрофа памятни байракх еттай «Чечингстройтранс» объединене, № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене, № 2 йолча гiишлой материалий комбината коллективашта. Ерригача республике йоккха а дикагiа болча гiишлошъерайн монтажникийн ца, Хадиева, Серова, Хатуева, Бабенко, Калачкова, Димова, Бисултанова, Астахова, кхыбар а цiераш.

Цхьабакъда, кхоачам ца еш йоаккхий капитални гiишлош еча средствех пайда эцаш уж эксплуатацие дiачуладен планаш. Къаьстта тiехьадусаш а план 75 процент мара кхоачашьяьяц «Грозпромстрой» трест, цкха гуiе цiенош хьалдера план массаза а кхоачашьяьц шоллагiча управлене, треста Домостроительни комбината.

Материально-технически снабжени эсала хилара, проектно-сметни документаци лерттiа ца кийчъяра даьлла нов. Магомадова дехаш, гiишлошъерий бола цiенхаштта юхатетт социалистически яхь формально лелаяр. Цо къаьстта белгалйоах «Грозпромстрой» треста чуйоагiа шоллагiа, барлiагiа, кхоалагiа управленеш. Хьалхагiа санна дукхача объекташка дiа-юха ехь материально-технически ресурсаш, болхлой. Эсала вiаштiехьбаьккхаб къахьегам, лерттiа пайда эцац механизмех машинех. Шерра юкъехьахаьар сетевой планировани елга, болх беш бац диспетчерски бухам. Боахамен профсоюзни организацеша лерттiа тарло ца болхлошта эшаш дола хьалаш Iалашдара, цар бытовой гiулакхаш вiаштiехьдахара.

Къаьстта во леладу нах балха дiахувлари юха цiенкхувлари. Цу гiулакхъа кийчъеза йолча машинаша дiаюха кхуврш болхлой. Из деррига а бахьан долаш дукха хунцалу вах, лоха а къахьегама оасарле.

Уж доаллийте кхоачамбоацараш хiа а даьха пятилетка кхоалагiча шера план а декхараш а кхоачашдара безам ба из керда тiабахийта къахьегарда республика гiишлошъераша.

Шоайла аьхка бувцаш болаш бола бен бе Нохч-Гiалгiайчен Къилбаседа-Хiирийчен къахьегамхой. Яхье хьалхара моттиг ехка гiерташ бола уж каст-каста хуа вiашта хьоашагiа бехе даьхени итогаш еш, Iомаш опыт дiа-юха йоэзийташ.

Юбилейни шера доккхий толамаш даьхад вай лоалахоша. Промышленноста къахьегамхоша дикка тiехкхоачашъяьй валови продукци арахецара план. Пятилетка хьалхаеча шерашта 13 процент дукхагiа арахийцай продукци. Цу юкъагiа дукха хiама ца эшаш 8 процент лакхъяьннай къахьегама оасарле.

Уж хьоахамаш Нохч-Гiалгiайчен промышленноста къахьегамхоша дахьача хiезига дукагiа да. Шоай лоалахошкеpа Iомабала хiама кораденгiа вай юртбоахама къахьегамхошта а: Къилбаседа-Хiирийчен дуккхача боахамашка дика хьувкъалдаьд ялат, лаккхьай хьайбай продуктивность.

Цудухьа массене а чiоагiа хоза а хеташ ладийгiар Къилбаседа-Хiирий АССР облсовпрофа председатела В. Ф. Хозиева даьча къамаьлага.

Промышленностеи юрта боахамеи къахьегамхой цiерагiа моаршал делар цо Нохч-Гiалгiайчен къахьегамхошка, хiаьта цар къахьегамe керда толамаш дахар лоаш лоаца а бехкхар.

Нов. Хозиева дийцар пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра а В. И. Ленина вай 100 шу дизара а сийна Къилбаседа-Хiирийчен къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаяь къахьегаш хиларах.

1967 шера итогаш яьй, кхашкарчеи фермашкарчеи болхлошта карагiдаьннарш хiоаьчта анализ яро тхоо хулийтарга хьалхалаттарий опыте дикагiа пайда эца, цхьадолча гiадалтий бахьанаш довза, ерригa торонаш гучахха.

Цу дешашта хетадь дар Ножай-Юрта юрта боахама производствени управлене начальника Ш. Б. Баширова къамаьл.

— Октябре юбилей хьатiакхачалелга, — аьлар цо, — тха района колхозаша шоаш лийрхiача тайпара кхоачашйэо пачхьалкхенга юртбоахама продукци йохкара шера план.

Оратора йоалаю лаьттамшара балхаш деряа хьайбаш лелладерий къахьегамах хьалхинна хьалоязийташ йола, балха юкъе кийслуш хиина кхоачамбоацараш хьалхьонгаш йола цхьаш, къаьстта терках тiабахийта дуэп но тхьамкахь соргохи.

Ножайюртовсаша дика кхетадьа лоацаш хьалашка уж гергара а пайда культураш йолга. Гагарина, А. Шерипова цiерагiча, «Заветы Ильича» цхача колхозашка уж культураш дiаеш бахьан долаш дикка чiоагiйина шоай экономика.

Масала, А. Шерипова цiерагiча колхоза тхьамка хiара гектарах 2,7 эзар сом пайда баьлар.

Цхьабакъда, карагiдьинар ца баш йолча гиига а дац. Юкъера [illegible] зар. Тхьамха леладеча говзанчий толамаша къыта хьахьочх тхьамках кха а доашкагiа пайдаш дантхилар.

Шоаш тiаийна социалистически декхараш кхоачаш[illegible] а хiаьа фу хр а дуьи дiахо нов. Баширова.

— Пятилетка кхоалагiча шера кач-дулхе 30 тонн шерев йолха лаьохiехь хьайбаш леладераша. Из декхар кхоачашде вiаштiехьдаргда нигахьа санна хьайбаш шиa Iангаралоехе. Колхоза[illegible] шурев ехкай укх шера.

Дукха гiулакхаш ца даьттан лелаерий [illegible] тiехь даьккхад агротехнически дешар. Колхозашка дiахувеи боарамга дiакхоачадеш латт бiаьсти дiалена культурай фу, сакъа ремонт еш латт техника.

Дукха болх бе беш ба тхьамка леладераш а. Укх шера пачхьалкхенна 500 тоннал хiезигагiа доалаш тхьамка дiадала деза а район. Цудухьа наринхой боаха кийчбеш боахк колхозхой.

Трибуна тiа ва вежарашха йолча Дагестана аьлал. КПСС обкома гiишлошъяра отдела заведующи М. Ю. Юсупов.

— Нохч-Гiалгiайчен къахьегамхоша юбилейни шера даьхача толамаша гiадкхува тхо, дагестанцаш,— аьлар цо, — шун доалахой, доттагiий. Шуна кийсадая гiертаи, шун гiообамнча мехкдаьттахошкахьа, химикашкахьа, машинашъерашкахьа хьакхам ийбу оаха.

Цу ахьа хьалдаля толамеш даьхад Дагестана къахьегамхоша а. Продукци арахецара а лоархiамегiа йола изделеш хьаяра а шера план 23 декабрь тiакхоачаш 103 процент кхоачашъяьй. Планал совгiа 18 миллион сома маьхьа промышленни продукци арахийцай. Тiехкхоачашъяьй къахьегама оасарле лакхъяьенца продукцега дiалодар чухдахьа даьккхад план.

Технически прогресс сихьяра, арахецача продукце дикал лакхъяра, из тешшаме а дукха хана а хилийтара тiадерзадаь балхаш дiахо а деш да.

Дiадахача шера вай промышленносте болх белгалбоадаш беш КПСС ЦК сентябрьски (1965 шера) Пленума решенешка хьежжа цхьайола предприятеш планировани экономически стимулировани кердача хьалашка ехаре. Экономически реформа болх беш я 20 промышленни предприятея, цар арахеци ерригача продукцех 37 процент. 6,5 процентага кхоачаш лакхъяьннай продукцеи реализаци яра объем.

Цхьайола толамаш даьхар гiишлошъераша а. 1967 шера болх бе йолайлийтай лоархiаме халкъа-боахама объекташ. Хоттама хьалаш ю химически а юртбоахаме дукхагiа йола продукташ йоахаре план кхоачашъяьй.

Цхьабакъда, карагiдьиначох кхоачамбаь Iе йиш яц. Цудухьа ерригача эконой болх организаторски политически болх эгабаьккха тоабе гiерт тхо. Массанихьа а шерра йоаржаяьй В. И. Ленина вай 100 шу дизаре летаь йола социалистически яхь.

Боккха пайда болаш я вежарашха йолча республикашта юкъера яхь. Цо кхуллд вай керлача котамашка.

Нов. Юсупова хьахийкьяду. Дагестана къахьегамхой шина республика къахьегамхой тоадахошенi яхь дiахо лелаш лаьрхiарга.

Трибуна тiа ва машинашъеча Грозненски отделене райпрофсожа председатель М. Ф. Дьяченко. Республика болата ямхьаш къахьегамхоша юбилейни шера даьхача толамех дийцача тiехьагiа кертера терках тiабахийта белгалдаьдо цо дiахо де лелаш. Кхоачашъяр еха а хоча а мехкхаьтта продукташ ассортиментех тiайоттара а чуйоттара а план. Дукхагiча даькъе из химикех мехкдаьттахоштен машинашъхахоштен юкъе компрески яхь йоаржяра профсоюзни организацеш лерттiа хьожаш ца хиннадаь. Иштта да хiанз а. 1968 шу дiадоладенна, компрески яхь керда декхараш тiа а йийца уж шоай смежникашка дiадахьийтад [illegible]. Цхьабакъда, [illegible] хьа сихбала дега бац.

[illegible] дукха йоакх вагонаша. Цу гiулакха [illegible] йоакхо еш «бац» «Чечингушселькооп», «Сельхозтехника», Горпищеторга, [illegible] кулгалхой. Цар вiаштiехьдаккхан, поставщики кхыгьашка латташ дукха ца йоакх.

[illegible] централизовани хьисапе ца дiакху[illegible]

Ший къамаьл чакхдоаллаш оратор [illegible] белгалдоаьхх. Масала, машинашъеха хоша доп декхад шера план 27 декабре кхоачашъе, хiаьта мухь гiаботтава план 29 декабре кхоачашъе, ших шера программа 1970 шера 7 ноябрь хьатiакхоачаш кхоачашъяь яиха.

Къамаьл де республике химически промышленноста министре нов. И. М. Зайналова. Цу лоархiамегiарча даьхье продукци дiайохийт бахача нахаха хьешташ кхоачашдара. Юбилейни шера, хоам бир министра, къаьстта хьинар айдена къахьийгар пищевикаш, цар тiехкхоачашьяьо шера план а пятилетка шин шера программа а. Дукхьал дiадахача цхьан шера бахача нахага ехкай планал совгiа арахийцa 3585 тонн маьхха булкий изделеш, 133 тонн макароний изделеш, безалкогольни дикал кий, ийн. Арахецa йоланьй 40 тайпара йола керда изделеш, хiаьта дукхагiа йолх хiама тiахьоарчаяь изделеш. Ерригa министерство хьайнача планех дийрхiецуя 4,8 процент дукхагiа уегiаеный къахьегама оасарле, хiаьта арахецача продукцега дiалодар 140 эзар сом чухахьа даькхад.

Цхьабакъда, ерригача предприятешка хьетамца пайда эцац чуртохонех, эффективнегiа долча тайпара болх байтац мощносташка, дадаи дегiаккхьал керда мощносташ. Моттигаш дикай изделей ГОСТ а рецептура а техкеш, хiаьта цу гiулакхашьта къахьегамхой чiогiа дахьи а хилаш. Из болх тесса лелабу Назрановски маьхх еча заводе — директор нов. Наурбиев. Из завод МалгiаЙинера горпищекомбинатах технически дикагiа Iалашъьяьла а шозза дохагiа а дуи оасарле.

Долаш дола цiенхаштара кхоачамбоацараш дiадахара, арахецача изделей дикал лакхъяра а къахьегама оасарле лакхъяра а да деза гiулакхаш белгалхiъяд министерства аьлар оратора. Цо критика ю хлебопродуктий управлене болхлошта (начальник нов. Чадов), гiишлошъерашта.

«Грозпромстрой» тресте СМУ-2 кулгалхоша укх шин шера Iалашьате ледлоа лаьиду МалгiаЙинера маьця ю завод хьалгьалга, пайда эца дiахийцача капитальни вложенех. Дукха бреж ю гiишлошъераша. Йий лоаккхача завода реконструкци елга тiехьадоаэ «Грозпромстрой» треста № 4 йолча гiишлой-монтажни управлене.

Цiена дiадаха даьа кхача промышленноста мощностий дегiаккхувалара, йола йоала цхаашта реконструкци тоа, процессашта механизаци автоматизаци ера новкъарле еш дола цiенхаштара кхоачамбоацараш. Из къаьстта лоархiаме ю хiанз тха предприятеш планировани экономически стимулировани кердача системагiа болх бе йоалача хана, хiанз аьлча тiаккха кертера хьоахам продукцеа реализаци елга хургьа.

* * *

Партийно-боахама актива собране даьха лаьцараша массера ралье а йолаш къоабалдир предприятей, колхозий, совхозий юкъарча собранешка, партийно-боахама актива отраслеви собранешка дийца а дийна гiейна хиина 1968 шера Нохч-Гiалгiай АССР промышленноста, гiишлошъеча, юрта боахама болхлой социалистически декхараш.

Уж декхараш «Сердало» газетiа йоагiача номера тiа кепатохаргда.

* * *

Пресешка эттара хьалха къамаьл дир КПСС Грозненски горкома секретара А. Я. Давыдова.

— Грозне къахьегамхоша,— аьлар цо, — халкъа боахама деррига а хiадап даьна доакъош дегiадоаладенна доккхий толамаш даьхад юбилейни шера. Промышленни предприятей коллективаша ханал хьалха кхоачашъяьй шера задани, хiаьта планал совгiа арахийцаб 16 миллион сома маьха продукци. Цу продукцех 70 процент совгiа ер къахьегама оасарле лакхъяра чотах арахийцай. Продукцега дiадодар лохдара чотах кхоачаьд 6 миллион сом совгiа ахча.

Города къахьегамхоша новкъостал даьд республика колхозаштеи совхозаштеи. Ялат чуэцача а из дiахьийсача а болх беш хиинаб 13 эзар совгiа дешархойи студенташи, эзар совгiа автомашина. Города предприятеша хьаьий политиленан тiеца дiакъайла йола теплицай 55 цехкех, электрификаци яьй 30 фермана, 226 электромотор оттабьяб. 13 эзар гергарча тоннашка электрически сердал чуйиллай. Грозненски предприятей коммунисташа, колхозийи совхозийи партийни организацешка айхха буьлам а лоаттабеш, дiайоаьийтий балха опыт, вай республика лаьтта леладенаштта творчески новкъостал даьд.

Ше къамаьл дейш нов. Давыдова дукхагiча даькъе дуьц производстве пайда ца эцаш йолча торонех, кхоачамбоацарашта критика ю. Ерригача партийни организацей вiаштiехьдаьккхадезаш пачхьалкхен план кхоачашъяра шоай коллективашт Iалашгiьяха. Цудухьа «Трансмаш» заводе, шуой комбинате, № 2 йолча Горбыткомбината коллективаша кхоачашъяьц валови продукци арахецара шера планаш. Планировани экономически стимулировани кердача системах болх беча 17 предприятех «Красный молот» заводеи «Терек» фирмаи кхоачашъяьц продукцина реализаци яра план.

Цхьабакъда, къаьстта доккхий кхоачамбоацараш да капитальни гiишлошъеча.

Гiишлошъяьлга тоадар де дезараш белгалдоах оратора. Новкъостал де деза проектировщикашта, цара хилийта деза творчески болх баре мел эша хьалаш. Дукх оттае еза «Чечингражданпроект» институтa балха.

Дiахо нов. Давыдова дуьц гiишлошъерий нахараш кийчъе езаш хиларах. «Чечингпромстрой» объединене, треста, управленеш декхарийла а дешаре баха шеръа а республикан городашка юкъараш гiишлошъераш кийчбе а.

Шу дiадолалучче а гiишлошъерашт мел эшачинча Iалашбоагадола деза, материалаш иштта дiаухийт хьожа тiехьожам лоаттабе беза. Гiишлош материалашка Iалашъяра «Главленинградстрой» коллектива опыт Iомае а балха юкъеяккха еза а ца хьатiакхьаьйий.

— Пятилетка кхоалагiча шера программа а тiаийна декхараш а кхоачашдара, — аьлар оратора, — грозненски городской партийни организаце ший деррига терках тiабахийтаб.

Дош ду «Грознефть» объединене керттерча инженера Ф. И. Стадникова. Доклада еш нов. Апряткина республикан мехкдаьтта доалача промышленноста дiадахача шера баьча балхах хоадамболлаш дийцалга белгал а даьккха укх гергарча хана кхоачашде дезаче декхарех дийцар из. Дiадахача шера оттаьча планал лаха дезаш хиина мехкдаьттах газ гучадьяхкий даьттаи ченна тессараша, цар Iовьяй нiоарга скважинчаш ахаро опыт. Бакъда, из даьхе хiанз а цхьадола кхоачамбоацараш да. Бурва пайда эцац чуча торонех, хiанз а тiехьатасаш да бурве техника. 1967 шера чуд 2,2 миллион тонн дукхагiа мехкдаьтте даккха деза пятилетка кхоалагiча шера. Цудухьа дикка сихде деза бурваеттара балхаш, сихгiа чакхъяха еза скважинаш, тоаде еза технико-экономически хьокхамаш. Цунга хьежжа шерде беза мехкдаьтта боахам, мел эшачинца кийчъе еза кердача цайдаиша хьалъеш йола промыслаш.

Цхьабакъда, Iалаьчте эсала деза капитальни гiишлошъяьлга. «Главсевкавстрой», «Южгазпроводстрой» гiишлой организацеш кхоачашъец шоай планаш, из бахьан долаш пачхьалкхенга доккхий зулам хул. Шоай чаннахье газопроводаш резервуараш ца яхаеах, групповой установкаш, кхыйола а объекташ хьал ца йоах бола ца беш лаьттан массехк бутт боакха дукха мехкдаьтта лучи скважинаша.

Республико дегiайхаш лаьтт мехкдаьттаца хьайбагiа тоа йоаккхаьта, йоах оратора. Цхьабакъда пучна утилизаци елга лелаи лелаз. Аьхки ера хьа моттиг а йоацаш дехкен бусе миллионаш кубометраш зелха йоагаш.

Моздок—Невинномысск чуха газопровод хьалъелга тiехьадоах. Цудухьа лоалахарча республикий краийи городашка баха нах газеца Iалашбан. Вознесенски газобензинови завод кхо шу хьалха хьалъяь ийкха еза из. Бекъза, гiишлошъераш укх шера хьалхара кварталe чакхйоаллаш компрессорни даза йистедаккха мара лерхiаш бац. Укх шера хьалъе лаьрхiадар низ бола Грозненски газобензинови завод. Цхьабакъда, газови промышленноста Министерство хiанз а тьежаш проектни задани. Хiаьта промыслашка дезьа йоагаеш латт химически производствашта чiоагiа эшаш йола бедал.

Скважинашта проектировани елга тiехьадахарах, проекташ гiалаташ эоалаш уттарах оратора критика ю Краснодарски проектни института отделе кулгалхошта.

Мехкдаьтта Iилма-тохкама Къилбаседа-Кавказски института Iилман болхлоша хiанз а кийчъьяьц хаьжа геологически хьалашка скважинашта бурве тохача хьа промывочни коначал Iовчара эффективни хьосам лоаттабара эшаш йола рекомендацеш. Иштта хайра тахкан нозолаша колонкаш тiеIаеш йохаяра бехьнаш, тiоаний лакха температура йолча чуна бурве тохар эргадаьккха тоддаз кхиэтараш а.

Ший къамаьл чакхдоаллаш нов. Стадникова партийно-боахама активе республикански собране кхайкханараи теша белав «Грознефть» объединене коллективо ерригa чакхгаш эца а ер пятилетка кхоалагiча шера планал совгiа 100 эзар тонн мехкдаьттеи 31 миллион кубометр газ йоаккхара лаьпа тiаийна декхар толамца кхоачашдергхилара.

Трибуна тiа ва КПСС Шалин райкома секретарь В. Д. Абаев.

Районе дукхахача производствени коллективаша камаьхал йоалаш кхоачашъеь шоай планаши социалистически декхараши, йоах оратора. Царна юкъе а дукхкомбинат, ТЭЦ-4, Ленинаи Куйбышеваи цiерагiа йола колхозаш, «Южный» совхоз.

Ерригача района а кхоачашъеь пачхьалкхенга ялат, шекара свекла, тхьамка, хьайбай продукташ йохкара план.

Из иштта дале а хiезига дац цiехьаьттара кхоачамбоацараш а. Оаха кхоачашдьялац пачхьалкхенга ялат, дулх, шура, фуаш йохкара тiаийна социалистически декхараш. Кхоачашдьялац валови ялат даккхара план. Кхезигденна детта йоадах. Хiанз а кiезига хьувкъаду [illegible]

Сталинграда урамашка дийна тIом. 1942 шу. Г. Зельма сурт.

ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
2-гIа агI. 3 февраль, 1968 шу.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ РЕФОРМЕИ

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Укх пятилетка хьалхарча шин шера итогашца нийслуш йола шин шера бахьа балла итогаш йир дукха ха йоаццаш хиннача XVII-ча Грозненски городской партийни конференце. Конференце бейтал меданхара, уIад ца энга йиш яц цу итогаша.

Октябра юбилейна яха йоагIача тайпара накъалхара яхье а чьпна города промышленни предприятеша 1967 шера 14-ча декабре кхоачашйир пятилетка шин шера план, цул тIехьагIа денз 1968 шера чотах болх бе йолаелар уж. Промышленни производства боарам 23 процент лакхбелар, хIьта къахьегама овсарле — 16,1 процент.

Цу тайппара, планал совгIа яькхача продукцех 70 процент къахьегама овсарле лакхъяра чотах яькхай, хIьта цо тешал ду общественни производства экономически эффективность лакхъялара.

КПСС ЦК сентабрьски Пленум чакхъьнначул тIехьагIа кхы хье ца луш дIайолайир боахама реформана кийчо е.

Партийни организацеша къахьега белгалдьахар кердача хьалашка болх бе долалуча хана ца хилча карглоаца гIулакхаш. Хьадда планаш оттайир производства боарам лакхбара, дIадолар кIезигдара, технически прогресс сихъяра, болх беш барий къахьегама хьалаш тоадара тIеерзаьча мероприятеш. ЧIоагIа тIехьожаш оттабьб партийни организацеша уж мероприятеш чакхъахар духьа. Цу доллача дIамаша новкъостах дайд мехкдьттахой, машинашъерий къахьегамен политически хьинар айдара, производства экономически эффективность лакхъяра цар безам дукхагIа тIабахийтаб. Масса тайпара предложенеш аха йолаелар болхлошкарен специалисташкарем, хIьта уж сихха производствана юкъе а ихухьам йовкха экономически эффект йора. Берда дIадоладеча дукхача дикача гIулакхий антузиасташ коммунисташ ба. Царна юкъе, ба хьалхалатта мехкдьттахой: бурув латта мастер Степан Маркович Свинцов, мехкдьтта доаха, оператор Владимир Иванович Живодров, бурув латта Григорий Иванович Елифанов, участка начальник Александр Данилович Горепенкин, кхыбараш.

Кердача хьалашка болх беш болча старогрозненцаша планагIа ларьхIачул 571 эзар сома мехьа продукцена дукхагIа йир реализаци 1967 шера.

Продукцена реализаци дукхагIа яро мехкдьттахошка йиш хилийтар шоашта хийттача тайпара пайда дика дукхагIа бе, хIьта кердача хьалашка болх беча хана из керттердар а да.

ДIадахача шераца нийслича мехкдьтта дукхагIа даькхад 77 процент, мехкдьттаца хьауда (попутни) газ — 71 процент, къахьегама овсарле 63 процент лакхъяьй. Предприяте рентабельноста план тIехкхоачашъяьй.

«Красный молот» яхача завода партийни профсоюзни организацеша, технически службаша, кулгалхоша хIара мероприятех дукха даь боккъонца дола экономически эффективноста лоархIамаш тIа а долаш предприяти технически дегIайоалла план а цунца цхьана из мишта кхоачашъю хьожаш тIадьожам лоаттабара чакхдоахаргдола гIулакхаш а кийчлаьд.

Чакхъяха лаьрхIа хинна мероприятеш Iалальмате дукха яр. ЛаьрхIадар экономически лешар вIашагIдолла, метизаши кагий оатхалаш хьаю специализировании участкаш яхна, прогрессивни технологи юкъейоалае, нормативайл совгIа йола товарно-материальни ценностий запасаш кIезигъе, къахьегама хьалаш уналдIена хулийтилга, и. кх. дI.

Заводо кхоачашъяьй грязеви насосаш, хица тIа бохабара насосни агрегаташ, ролико - втулочни шоязIанараш, мехкдьтта промыслеви геологотохкамен оборудованена запасной оатхалаш аравецара задаеш.

Дешара, Iилма - тохкама институтий общественни Iилмай кафедраша Iоца а ю, йIаьхий а ю Iоаль дьина опыт, промышленни предприятеш докиха новкъостах ду пайданагIа болча пахьаца боахам делабара, къахьегама кердача хьалаш тIа йоалла кийчо яра.

Юбилейни шера кердача тайпара болх баьб 17 промышленни предприяте. Цу предприятей балха хьакхаман дукхагIа а закхагIа да бIаргча хьайццача города промышленноста балха результател. 1966 шерарчул 22 процент дукхагIа реализаци яьй продукцена дIадахача шера доладара кердача система тIа яьхача предприятеша. Из вIаштIехьдьннад продукци дукхагIа хьаьр, поставкашка сихагIа гобахийтар, кхыйола организационни мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш.

Соахкарчул 19 процент лакхъеннай къахьегама овсарле цу предприятешка, города промышленность бIарчча хьайццача 8,5 процент мара ца еннача. Цу предприятешкарча производства боарам лакхбалара дикь даькхах кхо дакъа совгIа дар къахьегама овсарле лакхъяра чотах лакхденнад.

Бедал, материалаш, йоаго хIана, алектроэнерги кхоибеш вIаахийтара, къахьегама овсарле лакхъяра, производства боарам айбара тIадерзадаь балхаш чакхдахар бахьан долаш цу предприятей коллективаш вIаштIехьдьхар продукци лакхара дIабода мах лохбе а пайдаш дара план кхоачашъе а.

Кердача хьалашка болх беш йолча промышленни предприятешка вIашагIъехкай производство дегIакхувлара, материальни поощрени яра, социально - культурни мероприятей, чуIе вIенош хьалдара фондаш. Материальни поощрене фонд вIашагIйоллара кьатIадоагIа ахча керттерча дакъе 65 процент дIалоацаш долча пайдаш тIера еча отчисленешкара доагIаш да. Алаьей фондах болхлошта хьожаьча премей дакъа 35 процент да. Производство дегIакхувлара фонда чотах предприятеша йир оборудовани, механизмаш, мероприятеш чакхIоах кердача техникан прогрессивни технологеш дакъе.

Цхьабакъда, ала-доагIа, кердача хьалашка болх бе кийчо ечеш из белх хIаболабаьча хьалхарча юхьигая предприятей коллективашта дукха цIенхаиттара халонаш хьалхашка етта хилар.

Долла хIана а лелац вIаштIехьа. Цхьадола дешаш къоастадалза дус, ю нийкъарле ю предприятей балха. Эттара хьазда нарех лархIа езаш я материально - технически Iалашо.

Цу дакъе гIулакх тоа ма денналий аьнна гучайоалаш белгало яц. хIьта из кердача хьалашка болх беча хана вIалла да йиш йолаш а дац. Транспорта лертIа болх бац, кийча продукци ханнакха дIакавхьаш, бедал тIаккад, яхаш детиь.

Тешшаме тIадьожам ца хилара партийни организацеша доагIар хиза хьа ца дехари ца дукхача предприятешка хIанз а цехий, службай, участкай балха, керттерча производственни фонде пайда эвара кIоарита анализ яь ца хилар, боахама расчет кIезига юкъехухьаш хилар.

Керттерча дакъе укх шера чакхдоалаш да промышленни предприятеш доаллара кердача система тIа йоаллага. Реформо керда докхий декхараш хьалхашка оттаду боахама партийни кулгалдара дакъе. Юхьанцарча парторганизацей теркама юкъмоттиге хила деза реформо хьалхадьха экономически, технически, организационни, идеологически гIулакхаш лерагIа чакхдахара дешаш. Лекхар сенах латт аьнча, ха латт, кердача тайпара болх бе йолаеннача предприятей юххьанцарча парторганизацейн цертконийн опыт дIайоаржаярах.

ЛоархIаме да Iоаль опыт сихагIа еррига парторганизацешка дIакхоачаяр, организаторскии кхетален болх аргабоакхаш тоабар, балха керда методаш Iемаяра царна новкъостал дар, цу тайппара, цхьа шера план ханал хьалха кхоачашъелген В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара яха йоагIача тайпара накъагIолтен Iалашдар.

С. СИНЕЛЬНИКОВ,

КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь.

Оаха яздаьчун лерагIа

Укх шера 6-ча январе арадаьнначa «Сердало» тIа кепатеха цадьнадар критически юм дурт. Цар дущар Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе техникина бокъонца доадаш ца хилар.

Цу хьатъякхе редакцега ма дейтача кехата тIа Грозненски района мутбоахама производственни управлене начальника заместителя нос. Е. Изворински яду: «Суртаца бехи бу» яхача корреспонденце тIа дуцдараш бакъда. Укх тIаьхьарча хана белгалдьхи кхоачамбоацараш дIадахара ноч эзар даш латт. Подетамашта дIоттаеш а техника, мукх зоргбоацаш сизала хьй болх беча оттхаиешта, яра латта машинаш чуйоаллаьй. Удобрени дохнашка дIочуйкхьй.

Техника долайраш цунна районе ярн нормам телхараш цхьхой кулгалхой бехктохкамо ээй.

БЕХКТОККХАМЕ ХА

ТЕРКО Е ЖА ДЕБАДАРА

Жа лелдар Наурски района мел лоархIаме да дуьна девази а дац. Из хьахьоах укх тайпарча цифраша: юрта боахама производственни управлене боахамаша доакхача деррига 2700 — 2800 тонн дулхах устагIан дулх 2000 тонн гаргга в 70 процент да. Боахамий доходех ахеш жена ду, хIьта «Красное знамя» яхача колхозе — 60 процент совгIа. Цудухьа жа леладерша чакхйоаза кампанеш жа дахкар, даргар, кхыараш чIоагIа теркам тIабахийта безаш я жа леладерша шоаш бахийта а ца Iеш, берригача специалисташа, боахамий кулгалхоша, партийни организацеша.

Управлене боахамашка хIара шера 65000 совгIа жий бахк ишаа хIана дац аьнна дола цар Iедаь Iоахарий тIера ца деалийташ лерттIа хьалкхеделга лоархIамен халем деххар да. Цхьабакъда, ужмал Iоахарий 30—40 ди далалехьа Iолайтен чутарден алхха жа Iуй низ кхоачаргбац, цудухьа цу балха юкъеоза веза хул 700—900 гаргга сег (салманшихаш, жа Iуй гIончаш. жерч тIаувзараш, кхыбараш), хIьта уж дIатарбараш цар къахьегам вIаштIехьбаккхараш чIоагIа уйла е езаш а хуж.

Цхьаттара жа дахкилга оаха вIаштIехьлаккхарах тийша хургда хIахо йохача хана боахамий дукха ресурсаш алсамъяхар меттел лерттера Iуж хьалдузаргхола Iоалу Iоахарий дика хилар, царна тIера доала тха.

Массеж дешапа ерга вайрайона жа леладераша 1967 шера болх мишта баьб. 1-гIа январь хьатIакхоачаш хиннача жерчех хIара бIаь жийно 96,6 Iаькар баьб районе. Дукха да уж е кIезига да? КIезига за. Уж кIезига да. хIана аьнча Грозненски фух долча хIара бIаь жийна тIехьа 120 — 130 Iаькар кхебу. Из хьахьох тха а тхона доаллахарча районий а хьалхалаттарий балха хьоккхамша.

1967 шера Ленина цIерагIча колхоза вокхагIа долча жа Iуй Хайдаров Умата бригаде хIара бIаь жийна тIехьа Iо а баь, хьалкхийра 119 Iаькар, А. Я. Лазорева — 121, Катаев Баудина — 111, «Красное знамя» яхача колхозе Хутиев Абдурашида — 121, Магомадов Шахида — 118, «Россия» яхача колхозе Мухмадов Мухтара — 121, Умаров Махьмада — 116, «Терский» совхозе Баташев Абдумуслима — 112, и. кх. дI.

ХIана Iа да, хIара жа Iуй бригаде жега хьалара саттоте де дезаш дукха гIулакхаш да, дале а, цуних вIаьда а кIезигдац дахкаргдолча жика кийчо яра лоархIам. Дукххача жа Iуй бригадаша, «дахкаи кийчъе соалоз» яхача хьайкъалорча кипага хьежжа деррига балхий динь хаьжах кхо дакъа хIанзале а дась даьннах жена дахка кийчо яра гIулайха, дикача хьал тIа да жерч а.

Тахан «Красное знамя» яхача колхозерча вокххагIа болча жа Iуй Хутиев Абдурашида, Саламов Авторхана, Кукцев Хайтулай, Ленина цIерагIча колхозерча Катаев Баудина е Магомадов Iалдалкъаьдара, «Россия» яхача колхозерча Атаханов Зайнулай е СаIида Iулашка гIол шо. Цу Iулашна теплакера уй аьхкад, инвентарь вIаоттаьяй, дезинфекци яьй, кIир техай, жа дахкаргдола моттигаш кIалхьарйир а дась кийчъяьй. Теплак шо а жел а йIоахъяьй, бозаш тоаль дикача хьал тIа а я. Жа дахкача хана эше а цина тIаоза ча вIашка а теха, йолчаша хIама дергдоацаш тIера хIакъайллад. Кхоана цоай де дезачун уйла еш ба цу жа Iуй бригадашкара нах.

Цхьабакъда, массане а бац иштта болх. Цу боадамашка бахараш болх бераш Ленина цIерагIча колхозерча Амаев Хожпйн Эскарханов Халидеп, «Терский» совхозерча Аблуев ЯгIулбек Алиев Iаьлийи, «Россия» яхача колхозерча Абазанов Махьмада жерч леладеча Iулий вокххагIа бола жа Iуй ба. Улдаза гIулакхаш «шинагIа» тоадаларгеи хоза хаеттаи хиларгеи хьежаш багIа. Х. Амаевек Х. Эскерхановеи желашка кхыметтел теплакаш а яц, хIьта цуна бехкеи, бакъдар аьнча, колхоза правлени (председатель нов. П. Д. Малтин, керттера зоотехник нос. А. С. Болшиков), специалисташ а ба.

Цу кхоачамбоацарех из дуьй бокъонца факташ а кхувлаш, цхьабакъда, царех дукхахараш укх гаргарча деношка а вовлаш жа дахка ха хьетIоттаме а дIадоахаргдолаш да.

Жерчий Iулаш леладеча жа Iуша тахан эттара чIоагIагIа уйла е еза хIамаш ераш да аьнна хет сона.

Жерч тIаш ца лелийташ леладар хIанз атта гIулакх дац, жерч дакка да юкъе кхаьчай, цудухьа къаьстта лоархIаме да уж лертIа кхабар, царна гIулакх дар, Iалашдар.

Мел хинна а тоаа йолаш долча деронгача Iулашка жерч доажаде кхувла дезе (Iуйрийна йол е сулос малъчул тIехьагIа), хIьта из жа доладенна делийтара дахна дергдоала гIулакх хилва ца Iеш, тоъаш доаца доакъараш кходара а чIоагIа лоархIаме да. Къаьстта а пайлана хургдар сайренашка жерч доалдениа делийтача.

Цхьабакъда, хIанз бийсаш йIаьха хилар теркал а деш, сайрейна 10—11 сахьт даьннача хана гIоза доакъараш тела деза царна — (йол, ча) е силос.

Массана а жерчашта хьалхашка хила деза тухи нохш, дакка деаденнача хана къаьстта а.

Жа Iуний дукххача бригадашка ха деш дола ме тIара хIалеш хIанз а тIехьа дIа ца дехкаш лодаду, из да жерч остдувзара бахьанех наI.

ХIара, кхыметтел эттара дикагIа долча а. Iулацара деррига жерч цхьатарарча хьал тIа хургдац, къаьстта а белгалдоаа шинша-кхокха Iаькар бераш. Цудухьа уж тейпа жерч хьакхьоастаданза даргдац, царна къаьстта дика гIулакх деша кхоабаш.

ХIара жа Iу, къаьстта а вокххагIвар, хIаман зем болаш, Iула белгталира бекъоаш оттае довш, дукхагIдолча хьайбай бажхалонаш йовзаш хиза веза.

Цар а дуккхача кхыча а хьалашка новкъостал ду жа леладерий балха тIа тешшаме толаш бакъа.

В. ДЬЯКОВ,

Наурски юрта боахама районни производственни управлене керттера зоотехник.

ДОАКЪАР ЦА ХИЛЧА...

Воча хьал тIа да «Ингушский» совхоза жа, къаьстта а Iоахарий. Дукха да гIелденна, кIалдиса жа, хIьта царех цхьадараш довш а латт. Масала, вокххагIча жа Iуй Гандолоев Супьяна Iоахарий Iулацара 32 Iаькар беннаб январе. Дийна Iоахарий эттIадича гуталаьннах уж вордаь а цекхашта лазар хиларах а дайнилга. Iоахарий гIайла хилаво тешал ву уж мелца леладара. ХIьта журналаш тIа даьча йоазонаша хьагойт жена январь бутт юкъе баххалца хий ца меладаьлга. Цу жево Iа доакъхача моттигашка кхоачамбалла тIаза дика доакъар дац.

Желашта юке латта йол во хиларах жево яц. ХIьта вокххагIча жа Iун желарча аьла шин аргIех когаш тIабийтта кIалхьарпар хиннах, цхьайолча моттигашка ах метр сона а долаш. Аьла тоннаш яйна дIаьлонай, пайда а боалаш из доахана юке йиш йоллашехьа а. Из да жа леладелга шоаех тийша дитача наха цхьан на а тайпара боахама хьурмат ца делген цар шоаш бехктокхаме ца лерхIарен доккха масал.

ХIьта сихе мишта ю? Из а лаьтта Iо а ехкаш ю. Из пайна, хоттала Iо а теIаещ. дукхагIьяр йоаш. ХIьта а из деррига доакъар жево диарт лерхI укхаза.

Доакъараш хан-ханнахьа тIакхахьац цхьаша бахьанех. Масала, 26 январе трактор талхар бахьан долаш кхай тIара силос хьа тIа а ца яхьаш, делкъел тIехьагIа а из йоацаш дар жа.

Цу тIа а жа кIезига доажалу. Делкъех тIехьагIа кхо сахьат дала доаллача хана тхо дIакхьачача жа дьтIера чу а доадаль хаттар, малх а хьежаш ди доллашехьа а.

Желашкара территореш, жа Iуй Iеш йола моттигаш лазараш хургдоацаш бIеда лелаш. Салтукаев Зайнда жела юхе гIолаха дIа-са а кхийса даьар дийна жа, жIалеша яха а деш. Из гIамагIча тайпара ветеринарни устав телхаделга да.

Цу тайпарда хьалац хилча тамаш йий жа гIелденна, кIалдиса а довш а хилар? Тайп-тайпара лазараш, цар дакъе паразитарни лазараш мукха а атта хул гIелденна кIалдисача жена. Шера йукъерча укх хана къаьстта а кхераме да хIанз цу зоне дьержа диктиокаулез яха лазар. Совхоза жогара яькхача 24 пробах 4-нена юкъе цу лазара личинкаш кораьй. Ettaш йола желхан гIийлача жега вотIа зоалу, е царех диза дарба хиле а далац царна.

Белгалданкха дезаш да диктиокаулез яхача лазарах цхьан молханна, эттара дикагIчарна а кIалхардоахалуредоаш дилга нагахьа санна уж кхабара, леладара хьалаш тоа ца дойя.

Н. ГРИГОРЬЕВ,

ветеринарни Iилмай кандидат.

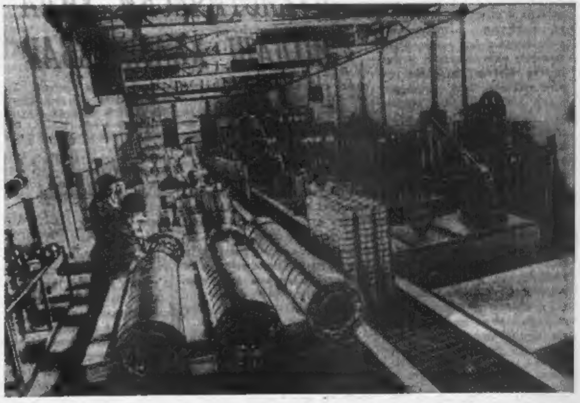

РУМЫНИ. Советски Союза новкъостаца хьальй Бырладера подшипникаш завод. ХIанз предприяте хьаэ автомашинашта, тракторашта, электромотораша, мехкдаьтта оборудованина йола 180 тайпа подшипникаш. Цуо продукци йохьаш дIаяхийт 30 совгIача мехка. Завода коллектива бувзам латтабу Москвахчи цхьоалагIча пачнохьалкхан подшипникови заводца.

СУРТА ТIА: сборочни цех.

Аджерпресса—ТАСС-а сурт.

ДУКХА БЕРАШ ДОЛЧА НОАНОШТА «МАТЬ ГЕРОИНЯ» ЯХА СИЙЛАХЬА ЦIИ ЯЛАР

СССР Лакхехьарча Совета Президиума 1968-ча шера 23-ча январерча Указаца «Мать-героиня» яха ордени СССР Лакхехьарча Совета Президиума грамотех а душ «Мать-героиня» яха сийлахьа цIи еннай итт а цхьа совгIа а бераш даьчен кхедьчен ноанашта:

ЦУ ДАЬКЪЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е ГIОЛЛА:

1. Албогачиева ГIалиха Губаева — цIен-нанна, город МалгIабек.

2. Ахматова Аминта — цIеннанна, Ачхой-Мартана района Ачхой-Мартан яха юрт.

3. Мидарбаева Купатена — цIен-нанна, Ножай-Юрта района Шуани яха юрт.

4. Мимирова Хесимета — цIеннанна, Ножай-Юрта района Зандакъ-Аре яха юрт.

5. Муаева Толхада Ильяйва — болхлочов, Сунженски район.

6. Муцольгова Махьмада Сопдата — цIен-нанна, Назрани районера СуркотIе.

7. Хатаева Маймунта — цIеннанна, Урус-Мартана района Урус-Мартан яха юрт.

8. Цуцаева Тамарена — цIеннанна, Урус-Мартана района Урус-Мартан яха юрт.

9. Юсупова Кесирата — цIеннанна, Урус-Мартана района Урус-Мартан яха юрт.

(ТАСС).

ЛАЬТТАННА КIАЛ ГIОЛЛА ЛЕЛА ЭЛЕКТРОВОЗ ГЕОЛОГИЙ ГIУЛАКХ ДЕШ Я

Малхбоален-Чукотски комплексни геологически экспедице Чукотка хьалашка эттара хьалха тоьре хиннай лаьтта кIал болх беча хана лаьтта кIал гIолла лелача электровозехи порода тIаюттача машинехи пайда эца. Штольнешка ах километр йIаьха электротяга линии йиллай, электровозни депо яьй.

Электровозашен кхыча машинашен йиш хулийтаргъя болх дукха а сихагIа бе, лаьтта кIалхара Чукотка рузкьаш сихагIен дахагIен хьагучадаха.

Павел СУХОТИН.

(АПН).

ДАРЕГIА ДОЛА АЗОТНИ КИСЛОТА

Азотни кислотах лерхIа бокъе е йолаш химически промышленноста «алат» лерхI. Цунах пайда ийбу серни кислотан кипеплекхен кийчъеш, из ца хилча даьац басараш молхай препараташ хьаеча. Окислитель мехиллара из дакъе да дукхача химически процессашка. ХIара шера эзараш а эзареш а тоннаш «азотна» дIаух тайп-тайпарча меккий йоккхача химега.

Цудухьа азотни кислота дакккхара хIара керда хьисап химикашта бохкача терхаме да. ЧIоагIа доала кислота даккхара цу тайпарча хьисапех цаI дукха ха йоацаш Советски Союзе вIаштIехьдаькхад, цунна йола лицензи «Лицензинторг» яхача советски арахьарча торговли объединене йохкаш я.

Шозткъех итт процент дола кислота хьалу бедал я хоача е гаиа тайпара йола аммиаки атмосферни фон. Шо къаьстта йола хIама — катализатор йолаш хилча фе кислородо атмосфери тIатоIаиа хьалашка окисленш ю. Цул тIехьагIа чуьи хьахиги из азота окисдаш. Катализатор вIалда а доадам бовдеш кIезига йода — азотни кислота цхьан тоннага грамма бIаь даькхах цхи дакъа кхоачаш долаш.

ДIахо чакхъяхалехьа газа тайпара йола азота окисдаш цецъяра процесс уж аммонийки тухех цIенъяра процессана кхьона я. Цо оборудованега хьдача металла кхомбу. Масала, азотни кислота тоннага дода мукхдуаш доаца болат кердача хьисапегIа из хьадеш кIезигденнад.

Евгений ГРУЗИНОВ,

инженер.

(АПН).

КЕРДАЧА СИСТЕМАХ ДАЬННА БЕРКАТ

«Сунжанефть» мехкдьтта промыслови управлене коллективо планировани экономически стимулировани кердача хьалашка яьнна болх бу шу даьннад. Кердача хьалашка довлача хана управлене коллективо боахама-финансови балха анализ а ец, дукха мероприятеш чакхъьхар.

Кердача системах болх баьча шера мел беркат хаьлар тха коллективана? Мехкдьттен гази яккхара шера план мехкдьттахоша толамца кхоачашйир. хIьта кийча продукци дIаяхьийтара план а уйламца кхоачашйир. 1966-ча шера доакхаш хинначул 13.4 процент дукхагIа даькхар «Iаьржа дошув», хIьта газ — 5,5 процент дукхагIа. Продукцена реализаци яра дIадахача шера план 101,8 процент кхоачашйир, из хул 1966-ча шера дIаяхьийтача продукцел 13 процент дукхагIа. Пятилетка цхьоалагIча шера хинначул 9,9 процент лакхъелар къахьегама овсарле соахка.

Хьалоакххача мехкдьттагеп тазагеп дIабода мах лохбарах соахка паччахьалкхенна кхоадь ахча 322 эзар сом да. Управлене рентабельность паччахьалкхен планал 28,3 процент хила езача, хиннар 30,3 процент я. Материальни поощрене фонда чотах дикка лакхделар болхлой, инженерно - технически болхлой, гIуллакхерча мехха алапи. Иштта беркат лаьлар планировани кердача системага ядарах тха коллективана.

Цу кердача системах болх беча хIара участка, смена, бригада хьоккхамаш а дикка лакхделар. Масала, Заманкульски мехкдьтта промыслерча Бадаев ИбрахIама кулгалдеча мехкдьтта яаккхача бригадо ялх ди ханах хьалха кхоачашйир мехкдьттен гази яккхара шера план. Планал совгIа ца даьккхар массехк эзар тонна «Iаьржа дошуви» бIаьш эзараш кубически метр газа. Цигга дика къахьегарца белгалбаьлла ба операторш Ф. Пузенко, Г. Емельянов, Г. Бычко, В. Храпов, С. Дянов, А. Холов, кхы дукха бераш. Ханал хьалха хьалъяьккхар цар №№ 60, 65 йолча кердача скважинашта тIайеза 1400 метр дIоахал дола нефтепровод. Иштта цар къахьегама толаш баккхарах мехкдьтта промыслови управлене кулгалхоша материальни фондера премеш хьожайир царна.

Кердача хьалашка ритмично болх беш я коммуниста Токкогубов Ивана кулгалду мехкдьтта дIаухийтача цеха коллектив. Продукцена реализаци яра шера план цо кхоачашйир 101,6 процент. Цига дика специалисташ лоархIаш ба механик М. Мальцко, сварщикаш С. Чапанов, В. Захарук, слесараш В. Панков, Н. Желябовский, кхыбараш. Хала бар аьнна балхах бIу къеха ца беш. Дизза кхоачашду цар шоашта хьалхашка латта декхараш. Соахка цIаькха Заманкуа — Карабулак яхача нефтепровода метта сихха керда нефтепровод оттае езаш гIулакх эттар. 1100 метр дIоахал дола нефтепровод йиллар лоархIамен бехктокхамен декхар дар. Из цар хало а ха а ца къовсаш сихха кхоачашдир. Из бахьан долаш материальни фондера премеш хьожайир царна а.

Мехкдьтта промыслови управлене коллективо продукцена реализаци яра план кхоачашйича, планах лаьрхIача бесса рентабельноста боарам хилча материальни поощрене фонде хила деза ахча 144 эзар сом да. Соахка продукцена реализаци ярен рентабельноста боарам лакхбарен план тIехкхоачашъярах цу фонде хилар 166 эзар совгIа сом ахча.

Соахка материальни поощрене фондера инженерно-технически болхлошен гIуллакхерча нахан дала лаьрхIар 71 эзар сом мара доацача, деннар 76,7 эзар сом да, хIьта болхлошта планах дала лерхIаш хиннар 24,5 эзар сом мара доацача делар 32,3 эзар сом. Цул совгIа алаше фондера а делар царна премена бIаь эзар сом ахча. Шера даьхача толамий итогаш аьчул тIехьагIа премена дала лаьрхIар 37,3 эзар сом мара лацар, хIьта делар 57 эзар сом ахча. План тIеххкхоачашъярах хьохинар да из. Цудухьа дикагIа къахьега безам болийт хIара болхлочунга.

Социально - культурни мероприятей фонда юкъе баьча пайдах дакъа лийрхIар бIаь эзар сом дар. хIьта шера даьхача хьоккхамашка хьежачул тIехьагIа цу фонде дIадахийтар 116 эзар сом ахча. Цох 35,6 эзар сом ахча дIадахийтар город Грозне юхе хьалъеча водохранилищага. 5 эзар сом санатори хьалъеча 2,5 эзар сом ахча «Горный воздух» яха салоIацIа хьалдеча, Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача шерашка байначa бIухошта обелиск хьалъеча дIадахийтар 10 эзар сом, иштта кхы дукха мероприятеш чакхъяьхар цу культурно-массови фонда чотах.

Цу масалаша къаьтта хьахьокх материальни поощрене, культурно-массови гIишлошъярен фондах кийса пайда эцар предприятерча болхлошта, инженерно-технически болхлошна, гIуллакхерча наха чIоагIа лоархIаме гIулакх хилар. Цар безамболийт промыслови цехийн коллективашка дикагIа болх байтара, каст-каста хувца а дац предприятера болхлой.

ЧIоагIа лоархIаме фонд я производство дегIайоалара фонд а. Цу фондах водопроводаш нефтепроводаш хьалъеча оаха дIадахийтар 43,7 эзар сом ахча, 594,2 эзар сома мехьа оборудовани ийцар. Заманкулера мехкдьттен газан хьагульяра, Юкъерча Ачалкхера Заманкуле бода тIегIинк биллара цу фондерча 247,2 эзар сом ахчах а пайда ийцар.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iеш бац тха управлене мехкдьттахой. Къахьегама вахте эттача тха коллективо лерхI пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, планал совгIа эзараш тонаш «Iаьржа дошуви» массеха миллион кубически метр газа яккха. Из кхоачашдергхиларах шIубенна ба мехкдьттахой. Январь бетта мехкдьттен газа яккхара план толамца кхоачашъяьй цар.

С. ЦАККАЕВ,

«Сунжанефть» НПУ планови отдела начальник.

«СЕРДАЛО»

3-гIа агI. 3 февраль 1968 шу.

«САТУРН» ТІАКХОАЧАЛУРГВОЛАШ ХИННАЙ

КИНОФИЛЬМАХ ЙОЛА ЗАМЕТКАШ

1941 шера тиъаь йоллагІча июне ГІуйрйина кхо сахьат даьлла ха. Немецки разведчик лаьцна вай шаччахьалхен кхерамзлен органаша. Лоткъам оцача хана шекхац ва, гуш ду, дувцачул дукхаг1а хоьш на хилар. Цул т1ехьаг1а: тревога!!!

— Из тревога яц — т1ом ба! — лухт1аволкхх фашиста..

Цитта д1адолалу СССР Паччахьалкхен кхерамзлен органий шовзткъе итт шу даьара «Сатурн» цигаткъа мара б1аргагаца ахача Ардаматеке Василе вомалах «Мосфильма» студе оттадаь «Сатурнага» бода викъ» аха фильм (хьалхара сери), йоллаг1ьяр — «Сатурна» т1еххьара ха»).

1941 шера хала деноп. Іаьржача фордагара дена К1айча фордага кхаччалца йола моттиг чулаьца т1адоаг1а фашистски эскар.

Вай тыле чуйниа тийша болх лелабеш ба диверсанташ: доарх1аме объекташ дедкийт, вах боабу. Уж «специалисташ» кийчбу «Сатурне» а «Абвера» ахача фронта юхерча ший тайпарча германски разведывательни центра филиале а.

Советски разведко ший дехьар доархI диверсанташ зулам дергдоацача бахарал совг1а, «Сатурнана» къайлаг1а юкъег1олла а. Из декхар кхочанде халаг1а да цунах дола кхьахкха х1ама Советски командованена хоьш ца хилархах, кхьметтеи из йола моттиг а. Из долла х1ама ха декхарийла ва цу г1улакха кийчвеш вола вай разведчик капитан Крылов Сергей. Из партизански отряде вода, вера кхерам шийна т1алаттабехьа а, цигара немцашкахьа а воаха... «Сатурнана» цхьа «немце», Крамер, т1аккет.

«Сатурне» курсанташ кийчбара система миштай хьож Крылов-Крамер. Цхьабакьда, цунна доарх1аме дар ма дац—цун безам ба «Сатурнера» шийа г1улакхаш ч1оаг1це, маьхера сведенеш д1ахо Москве ккахьийта торо хург1олаш цигарча кулгалхой шийх тешам болийта.

Дешара курс чаккхьакхачу т1ехьаг1а Москве д1алхоачану из, х1аьта цо цига Советски командованегара задани яц «Сатурне» д1ахо а болх бара.

Школе юхахьачча Крылов-Крамер, х1ана немецки эскара лейтенант, «Сатурне» инструктора лла вут.

Атта в1аштIехьдалан школера цув вахар. Й1ахкача ханна моастаг1ашта шкъеанса ва, кхерач т1алатташехьа а шийна дагалехар дакха ца воалаш кул, ший командованеца бувзам а болаш. Хьакхашта, Дальвена мут1ахьа, патриотизма уйла йолаш хилара майра г1улакх дагадохийт цунна: «Сатурна» балхлочоа, советски эсар хиннача Дальхе ехка а ехка немцашкахьа ваьнача капитана Андроновна (артист Григорий Гай) д1агучаводакх цо ше х1аьта цунна г1олла в1аштIехьвал цун шоай связнойна бувзам тасса. Эфире г1олла в1ахьед эттара хьалхара радиограмма. Т1аккхоачалургволаш хиннадр фашистски разведывательни цитадель.

Цу хана дена кхы а ч1оаг1аг1а халонаш т1аотт Крыловна-Крамера. Х1ана кхьашена хьалхара жоп лу цо: шийнем, цунна нохкъостал де раьза хиннача капитана Андроновнем, связной волча лейтенанта Будариная (артист Кашпур Виктор) хьалхара. Цунна хоиш да из, х1аьта цунна йоала халаг1а да ший бехкаг1а Бударинна зашар.

Повеста приключенческа оаг1ув хьахьекха Іийнаац фильма т1а, керттерча даькъе хьагучадьккхах советски сага духовни сибат, хьахьекхий хьакъал долаш доршен волча моастаг1чоа цхьаь хулхьаллаьтача разведчика ле йийза, шийна вийеса кхы цхьаькха сага т1аккхача йиш йоаца хало. Фильма т1а адамашкарча гоамаз, бахьан а ралаш фюрера мут1ахьа бийрача немецки контрразведчикашта, шоаш х1алак хург1иларал т1е-т1а ч1оаг1аг1а сакхуаш боаг1аш уж хилара хьалхашка латт чекистий турпалал, шоай г1улакх котдаргчиларах бола пар тешам, дега цIенал, къонахчал долча ваьха сагал. Крыловна хоа шийна т1ехьашка латтар шийх викал ваь парти йолга, шийга сатессац, шийх тешам бенна болга, х1аьта из тешам из боабе хьажа везам ва из. Х1аьта цо из боа а бац. Тоцаш теха суъ ар кхерам болаш дола г1улакх шийна т1алатташехьа а, тайп-тайпара нахъкъаш кородоаг1а цунна доарх1аме информацеш Советски командованега д1акхьхьейта.

Векхий халонаш хьалхашке эттар фильме духхьашка сурт доаккхийтам хиннача, М. Горьке ц1ераг1ча Ленинградски Доккхача драматически театра актера Михаила Волковна (фильма т1а — Крылов-Крамер). Цун турпал — зерт1а, хьасан долаш, х1ара ше мел боакхаш бола г1а дика кхетабеш вола, х1аьта а хаин фе хилаша ва воалаш вола саг. Х1аьта боакъоана иштта хьокха везаз из хьа а, гучахьара т1ехъяьнна оамалаш гойта а ца г1ерташ, цунах приключенчески романа т1ара цхьаькха х1ама бе-баьхха доацаш, дола х1ама в1аштIехьйоалаш, атта дулуш вола детектив а ца ваш. Волков Михала цу декхарах доарх1аваьа, т1ехдика а доарх1авеш, из де торо цун к1езига хинна ле а: деналерча г1улакха гучахьара оаг1ув массаза ар санна а, роль хоза лоизае, актера талант ше маярра хьахьекха йиш йолаш цхьаькха х1ама дац. Из духьале а вешал Волков Михаила.

Фильма т1а къаьгга хьахьекхай адамаш гоама долаш болча моастаг1ий оамалаш, оаккарий ар санна бола цар психологи: фунаг1а-моллаг1а даь а, цхьаккха х1ама дегала ца хеташ, кхьметтел шоай Дальхе ехкача йовсарехи хулаезеи в1ашаг1техха курсанташ кийчбаь а, котало аьхха г1ертар. Хьахьекхай советски т1емахой деналах, майралах, фелах кхийтта еа хьаьрвальначча фюрера из идея.

М. КОСТОЕВ.

ШКОЛЬНИ ВАХАР

КЪОНАЧА ХИМИКИЙ ЛАБОРАТОРЕ

Грозненски № 20 йолча школа хими хьехархочо Галина Алексеевна Головинас кулг1алдеча химически кружоке юкъьанна болх бе йоалалуш кхо-виъ саг мара вацар дакъа доацаш. Х1ана уж тиъаь итт совг1а саг ба. К1езига яр практически занятеш д1аяхьара эшаш йола химически прибораш а гойтара пособеш а. Х1аьта иштта кхетта школа уж ца йиш хург ва йий ханий дукха сетувсила а дацар. Цу хана лаьрх1ар кружковцаша шоашта уж хьаяхыгга ца а хьехар шоай низка мел оаза приборашн гойтара пособеша хьае. Фуннаг1а хуларгза сагага ч1оаг1а из лайча, х1аьта парна из ла а лайра.

Шоай хьехархочунца Галина Алексеевнайца дага а бувлаш д1абойлабир бала. Х1ана кружковцаша шоай занятеш д1ахьеча химически кабинете йолаш а моллаг1а парна ашаш йола приборашн пособеш. Б1аргадийначоа теша хала да уж фабрични йоацаш дешархоша шоаш хьаяь а аьлча.

Х1ара бетта шоана в1ашаг1кхет кружковцаш. Ма дукха а хул в1ашаг1кхетарашка лувна. К1езига яц химе къайленаш. Уж талха, «Химии вахари» ахача журнала обзор е, дукха ахь йола дешарх лувна гулду дешархой шоай занятешка. Х1ара бетта арахец «Къона химик» аха пенгазет. Цу т1а лувш химе тайп-тайпара дешаш, вай мехка промышленносте дакъа толамаш, ц1и хеза болча химикий вахарах, химе кердадараш а хьехамаш а.

Юкъьанцарча классашка химе хешашта пропаганда а къоначча химикаша. Къьастта тердо т1асаш а цар кийч а шо д1аяьош йола «Химически лектореш». Тайп-тайпара а цу лекцей темаш дешархой кругозор шоръяра Нохч-Г1алг1ай педагогически шоллаьттаи институтий химе кафедрай преподавателашца в1ашаг1кхетараш хул укх шерашца. Царна айха бувзам лоаттабу цар.

Белгалдаккха деза шоай керттера болх барах совг1а дукха къьдола а пайдане г1улакхаш нараг1доллаш къона химикаш хилар. Терво т1асаш а цар д1ахьош йола укх тайпара мероприяти.

Школа учительски кийчдаь узаш къоначча химикий альбом да. Цу т1а д1алтьай кружковцаша цига кийчъдьча тайп-тайпарча лекцей темаш. Школа моллаг1ча классе кулгалхочо шийн дешархошта йийшача лийна бакъахьа хета лекци белгалью. Т1аккха из лайнача кружковцана цу темах дешархошта хьалхашка лекци ша. Цун шоаш мел ваьа хиппаб д1ахьяжу альбома т1а хьехархоша, кхы д1ахо шоашта хилча бакъахьа хетар белгалду. Цу г1улакхо дешархой кхетам лакхбе, царна хими дукхаг1а езалийта новкъостал ду.

Дукха къахьет къоначча химикаша «Огонек» аха сайренаш кийчъеш. Уж цхьа хий тайнара чаккхеаш цар. Из сайна йолча х1ара сайрента кружоко дакъа лоацарашa рефераташ кийчъю. Хьалхаг1а шоай кружока занятешка а йийше дикаг1ъараш къоастаю. Т1аккха уж сайренашка гулбеначарна д1айойлайт.

Уйла т1адахийте кийчду кружковцаша стендаш а. Уж да тайп-тайпарча темаех. Масала, «Тха района ц1и хеза бола химикаш», «Хими бытe», «Советски химе 50 шу», «Ленин химех», кхыдараш. Белгалдаккха деза цу стендаех химе урокашка пайда ийбеш хилар. Дикаг1даваш къоста а деш школе дут, цхьадараш царгара опыт д1аэца бахкача кхыча школай дешархошта д1алу.

Берий дахьта-ноанашта гойтара хиде хетам да къоначча химикаша ц1ен-ноаношта дахаг1а кийчду хьехамаш.

Республике эттара дикаг1йола кружок я цу школера яр.

Республикански, зональни, Ерситроссийски дешархой химически олимпиадашка дика хьокхдаш гойт цу кружоко дакъа лоацараша. Дукхазаша Сийлен грамотин ейаб, маьхерча совг1аташа белгалбаьхаб. Х1аьта вай республике дикача химически кабинетий хьажаре дикаг1йола химически кабинет в1ашаг1йоалларах хьалхара моттиг № 20 йолча школага ехьачар. Цунна елар гооно Сийлен грамота.

Г. ВЕДЗИЖЕВ.

АТЕИСТИЧЕСКИ УЙЛА ЙОЛАШ ХЬАЛКХЕБАР

Укх т1еххьарча шии шера дукха болх баьб Наьсарен района культпросветучрежденеша бахача наха, къаьстта а кхуваш йоаг1ача ч1ехъенна, коммунизм хьалъергьяранта атеистически кхетам балара. Цар бахача наха юкъе пропаганда ю тематически сайренаш, хаттарийн жешийн сайренаш, багах дувца журналаш, лекцеш, беседаш, хозаргдлаш, ч1оаг1а, книжкаш т1ера х1амаш дешар, книжкай выставкаш, дешарий конференцеш санна йолча культурно-массови балха доарх1амерча формаца. Района культура учрежденешка болх беш я атеиста шийтта уголок. Іилман атеизмана хеталь книжкай цхьайтта выставка кийчъяьй. Кагег1а долта берашта районни берий библиотеке (заведующи Ф. Темирханова) даим беседаш ю, книжкаш деш атеистически темах лаьца. Хоза чакхъяьлар укхаза ц1и хезача художникий картинаех лаьца ль «Художникаша дына хьакъеньа» аха беседий цикл.

Культура болхлоша хьнаре лекъа лаьцар Бат1ал-Хьажий мурдаша леладу бокъо йоаца г1улакхаш дувцаш йола «Шайха лезал» аха статья бахача наха юкъе ювнача. Нагахьа санна 1966 шера атеистически темаех лаьца клубашкей библиотекашкей 72 лекци мара йийшене, 1967 шера уж йийшай 132, х1аьта царел совг1а 540 беседа яьй, хозийтар книжкаш дийшал. Библиотечни уноашна в1ашаг1а а теха вархI дешарий конференци яьй Х. Ошаева «Алам шераш», Мамакаева, Ошаева, Щепотева «Гибель Вендетты», Б. Зязикова «Турпала вахарцара ийс ди» ахараш санна йолча произведенешта хеталь. Ше дика атеист, говза пропагандист хилар хьакьекхад Паьнс-Хоарча юрта библиотека заведующе С. Муталиева. Цо юрта бахача наха хьалхашка дына духьаларча темах беседаш ю д1ахача вамах юкедиса во г1улакхаш лападеча махагара общестена доала зулам хьахьонхаш дола ваьхла масалаш а кхувлаш. Цу библиотеке хьашт дола тайна атеистически литература да, атеиста уголок дина кийчъяьй, книжкай выставка оттаьй.

Района киноустановкаша, д1а-юха лелача автоклубо массе юрта антирелигиозни, Іилман, художественни кинофильмий фестиваль яьй 10 ззар совг1а саг юкъе а оаш.

Атеистически кхетам балара г1улакха нраг1а йолча формаех ца1 я художественни самодеятельность. Цун программа оттаеча хана оаха юкъеихуьь дукха нестий кхувзар, урзув вахар, кхалсагацара феодально-байсие г1улакхаш воча оаг1ораьяра хьахьонхаш йола новераш. Халкъа театро кийчъю вай республике вовзаш волча А. Хамидова нохчий меттала лаьаь а юха г1алг1ай меттала лаьакха а йола «Бож-Іаьла ошар» аха пьеса.

Районни культура Шаг1а в1ашаг1йоллаш я къаьстта атеизма кабинет, [illegible] учрежденешта методически новкъостал дара.

Болх дика бу Іаьлий-Юртарча клуба заведующе Х. Евлоева. Цо дынах юхедисача воча г1улакхашца къовсам лоаттабара пайда эц тайп-тайпарча формаш — хоза кийчъяьча гойтара агитацех, литература выставкаех, хаттарийн жешийн сайренех, арадоахача пенгазетех. Клубе каст-каста ю нагирхой сайренаш. Нов. Валоев каст-каста дуа кхашкарча станашка, десятидворкашка, эттара доарх1амег1а болча темаех лаьца шоай юртарча нахаца къамаьлаш деш, сабарна, уйла еш бу цо дынах тешарашка болх. шариIатех Іалатийн г1улакхаш лехадерий боъошна бола «мах» царна д1абовзийт. Клуба совето хьехама болх кхетамца беш хиларах хьахиннар да Іаьлий-Юртарча школо укх т1еххьарча шерашка всеобуча закон дика кхоачашдеш хилар.

Ший болх кхетамца в1ашт1ехьбоах районни библиотека коллективо (заведующи Н. Волкова). Цига а Іилман атеизмана хеталь дынах дола х1амаш дувцаш дола дукха литература чуоттадаь книжкай выставка, дукха стендаш, укх т1еххьарча хана вай мехка Іилманен техникаен карарг1дьяннараш, космос карарзара дакъе даькха толамаш дувцаш долча книжкай выставка. Библиотеке мел венар раьза хул укхаза царна лезаш дола книжка, пособи еща ца Іеш, доаца дувцаргза цун чулоацамах. хьалхадоаккхаргза читатела хьашт долча темах лаьца малаг1а литература деша деза. Библиотеке массаза а парг1ата, ц1ена, дукха нах хул. 1967 шера деша дийха книжкаш 1966 шерарчул 11 эзар дукхаг1а за, х1аьта Іилман атеизмах дераш — 3300 книжка дукхаг1а. Из — библиотека коллектива боккха толам. Библиотеке бошла болх бу райцентра йоаккхийча предприятешка. Цига библиотека болхлоша в1ашаг1ъеллий читателашта хьашт мел йола литература лелаш йола йиъ библиотека-передвижка.

Керттера болх бизза чакхбоахаш шоаш боллашехьа а, къоначча библиотекарий Газдиева Мареспа Атыгова Мовлатханен «дика» в1аштIехьдоал культура Ц1ешца цхьана кагирхой сайренаш, диспуташ е а, уж ба халкъа театра белхаца пахадлаш дакъа лоацараш, керттера ролаш ловзараш.

А. ТУТАЕВ,

КПСС Наьсарен районни секретарь.

«Пионерски ловзараш» ахача спортивни хьыйй зачетах баскетболах ловзаш хиннай Грозненча школай командаш.

Йиіиганашта юкъе шот ба № 55 йолча школа дешархой. Шоллаг1а моттиг № 31 йолча школага кхаьчар. Ма1ача наьха командех хьалха я № 48 йолча школа яр. Шоллаг1ча моттиге № 21 йолча школа баскетболисташ ба.

Ботбаьннарий команда Российски Федераце хург1олча дьашка дакъа лоацаш хургья.

Сурта т1а: № 55 йолча школа кхалнаьха команда.

О. Смирнавна сурт.

ПАТРИОТАША ДОВНАШ ДАЬЧА САЙГОНЕРА ХЬАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 1 февраль. (ТАСС). Сайгонерча керттерча позицешта селхан дунихе а атакаш яьча патриоташа теха керттера х1аме США посольствана т1авостанъ хиннай. Хь х1алакдаь д1е а дахьиха, патриотий отряд т1ем а [illegible] посольстве территори чуийннахьй, жехера атакаш хьа а яийцей.

Ялк сахьата чуххьа посольстве шоей нара кхаьбай патриоташ. дукхаьга дийлача т1ех а белаш. 10 вартолате г1е а деш хиннеча американски форда г1ешлойн полицеи подразделенаша ю юхадухьалара атакаш юхе а етташ. Посольства тхованеш т1а йессальча десанта новкъосталие мара посольстве ц1енош юхадахе магадда американски командованена.

Юхкьанца дьча ховмашна дийлача, чухьийлха посольство йеанихача хана форда г1ешлоех 125 саг т1еравайнхаа. Ц1енашта дикна ч1оаг1а зе даьд. Цун генах ранятахь аькхха йиъ къорг йоалл.

Сайгона партизаний отрядаш чухьиихай иштта президентски дворца, США б1уний штаба, маринеточчи б1уний шин штаба, правительственни радиостанцена, американски эпсарий кхаь назармона. Города юкъьметтига йенкхий топаш йийттай. Сайгона дукхача районашка в1ашний к1ордаь дувла горзаш детташ хиннад. Йенкхий топаш еттар бахьан долаш массехк правительствени ц1енаехи складехи ц1ераш йийннай.

Йенкха американски фетарча т1ема база улача Тансонхате, Сайгона пригороде, х1анз а сецамза ба патриотий отрядашти американенн довнаьштия юкъе беш латта ч1оаг1а т1ем. Аэродром болх беш яц. Цу базана т1анхьачача патриоташа йохаьй США лоархIа дела г1улакхаш дера долча б1уний лагерь. американски командование т1ема юкъе йитай танкаш.

Ккохнадена латта хьал д1адлаиза да Сайгона. Сихдаь города т1аувзаш латт американский маринеточни б1унаш. Города т1а ха деш хьувз дунихха а вертолеташи самолеташи. Американски официальни нахен т1ема командованен, х1аьта иштта сайгонски Іаьдалаша а посольстваш кхьча американски а правительствени а учрежденийи болхлошка приказ деннад балха ара а ца ухаш сагташка ха а дийташ ц1еношка Іе.

Доазол дехьара

ДОКТОР СПОК ТІАЭЦ НЬЮ-ЙОРКО

НЬЮ-ЙОРК, ТАСС корр. О. Ампчкина хоам бу:

Пхи эзар гаотта болча ньюйоркцаша селхан сьоахьа ч1оаг1а безаме т1анйиаз Вьетнамерча т1ема духьале къонахчал долаш къовсам лоаттабеш вола доктор Венджамин Спок. Из укхаза вера эскарца г1улакх де а вьетнамски т1ем т1а дакъа лаца а тугаргдоашеш «кагирхой хьалхьеба, рах» бехке веш волча цунна вокх цун виъ новкъостен доаш дувцаш эттара хьалхара заседани хиввача Бостонера воаттIашехьа а.

Аз се бехке лархIаш, х1ама эьлча со духьала ва ВIашт1кхийттача Штаташа вьетнамски халкъа каччбезлаца, законах бовлаш лоаттабеча т1ема, хьаккхайкоачо Спока т1анн1 аьнна хьалйизача вал».

Аз могабу шоай сакхетамо тхьахадаккхарах эскаре г1улакх ден Вьетнаме т1ом бен ца тува американски кагирхой. Вай къамашнен дерригача дуненнен улаве зуламаш дала гаплуц кхерамерча авантюрана юкъедахьа американски халкъ. Вай къовсам лоаттабергба, духьале еръга Вьетнама сатотов Америкина эхьа т1аккхоачаль Іордале политика юхасоцаар духьа.

Митинге иштта къамаьл дир доктор Спока соратникех цхьанне — студента Майкл Фербера.

АВТОЗАВОД ХЬАЛЪЕШ ЛАТТ

Румынски Питешти ахача города йиете хьалъеш латт х1анзарча ханара автомобильни завод. Укх шерах йоалаг1ча эх шера йиллача хавал хьалха болх бе йолалургъя цуй ши цех. Заводской конвейер т1ара Іоюергья французски лицензех арахеца румынски производства «Рено» аха духхьашхара автомашинаш. Юкъхьалха-дукхаг1а йола деталеш узалаш Францера ухаргья. Цхьабакьда, керда пехаш эксплуатаце д1а ше тела а производство кхоа ше арахо а царна меттел дай-мехка производства деталаш узалаш ухийтаргья.

Хьалъеь йистейоалача юкъаг1а шера керте 50 эзар машин арахеца низ болаш хургья завод.

Д. ДЫМОВ,
ТАСС-а корреспондент.
Бухарест.

БОННА АТОМНИ АМБИЦИ КХЕРАМЗЛЕН МАШАРИ ІАЛАШБЕ ГІЕРТ ШЕ А ЯХАШ, ФРГ ПРАВИТЕЛЬСТВА ХЬАЛХАЙЬНИХАЙ БУНДЕСВЕРА НИЗ Д1АХО ЧІОАГІБАРА ШЕРРА ПРОГРАММА.

(Газетий т1ара).

«Бундесвер низ болаш йоага гуш хинна Іе йиш яц. Из низ болаши кхерамни хила езлга да а да иэзи» («Ди вельт», ФРГ).

Вилиям ше дийча, монополистически г1еэаршашна айхха дувзаденнача газете гучахьа дувцу из г1улакх карикатураца делкх «Ди варкайта» — СЕПГ шентйозан орган (Малхбузеьан Берлин).

ТІЕМА ЗУЛАМХОЧУНЦАРА ИНТЕРВЬЮ

Отто Скорцени. Цу тоалургвоаках гитлеровна ц1и хезача дагаух Гитлера ше ала а аьнна «дуче» Муссолини вахьарал совг1а, цу «диверсионни г1улакхий говзанча» Скорцене командовани еш хиннача та1азараш деча отрядаша СССР, Чехословаке, Европерча кхыча мехкашка топаш еттащ беабаь е цхы Іазапаш т1аувттаьь патриоташ а. Европейски мехкашка бола вах х1алакбаь д1абахара цо локкхий г1улакхаш дарах цкъа ена ца Іеш гитлеровски рейха орденаш тийцнай цунна.

Х1анз Скорцени Испане х1ама тоаленна велед ва, из торговли фирмакерте латт. Американски «Бостон глоб» ахача газета корреспондента Уильям Бьюкенена д1а-са каьхаташ ухийташ шу дьккхачул т1ехьаг1а в1аштIехьдаьанад Мадриде Скорценех кхетеж цунгара интервью эцек.

Ше банлитал лелаларах декхенувлаш а эхь хеташ а ца хиларал совг1а, цунах локхал дош ва из хьалха хинна эзсовец. Мадридерча Кастеллан де ла ПIане йолча ший квартире Скорцене американски корреспондентага д1аьхехий «турпалал» лелаларах Гитлера шийна тийнна орденаш медалаш. Цо дийнад Гитлерцарча Герингаларча, Гиммлерцарча, Геббельсацарча ший бувзамех лаьца, хьаьржаьна фюрер шийх тешам чиларах лаьца. Палача цо мара цхьаккхе а тайнара эхь доацаш хилад Скорцене Советски Союза территоре т1а партизански болама та1азараш деча операцешка ше дакъа лувцар. Советски наха духьала ше оаккарий хьесапе къиза лелаерах бехказа вувла г1ийтав ва, «партизански т1ем т1а цхьаккхе а тайпа т1ема бокъонаш лелае йиш яц» а яхаш. Цо яхачунга эилача, гражданск наха духьалара репрессеш «е йоаг1аш яьй».

Скорцене къабалъю гитлеровцаша Европе шерра лелаь «доагаладьча лаьттан «политика». «Моастаг1чоа новкъостал де йиш йола материальни рузкъаш ц1и теха доагадара приказ эшац командира», аьннад цу эзсовеп хиначо, цхьайкхе тайпара эхь а ца хеташ.

1967 шера, хувц Скорцене шийна тагадоаг1ар, гитлеровски т1ема зуламхо махилзара Малхбузен Германе американски т1ема трибунала хьалхашка ше этта хилар. Трибунале мукъайалийтав из.., «со дика х1ама ца кхоралар». Американски т1ема судахоех волча цхьанне аьнна хиннад.

Скорцени сашка болча наха командовани еш ше хиннаваларе доккхал деш хургвар ше, аьнна. Цу процессе из бехке веш хинна американски керттера прокурори Скорцени х1анз а т1ехьа в1аший каьхаташ д1а-ед а ухийташ ба.

Цхьабакъда Скорцене лелаераш уж хиннa. Іаш 1952 шера денз из керте латт Испане т1ема базаш хьалье американски ВВС-и ВМС-й (фегарча т1ема низашен форда т1ема низашен) Малхбузен Европе ий1ача ерригача материалех — в1ашаг1кехкача англарех, болата конструкцеех, турбаех, и. кх. д. — дикаг1а дакъа дийна ца Іераш 1955—1961 шерашка царга ехкача Мадридерча торговле фирмана.

«Балха г1улакхашта» ФРГ ух из хьалха хина эзсовец, х1аьта цига ший уйла храпца в1ашаг1а а кхет, къамаьлаш а хул. Ше цига сендухьа ух доашхаш ший «хиннача салташна в1ашаг1ветталалар» да из, аьле, оаз Скорцене. ФРГ цу тайпара «в1ашаг1беттабалара «финансовой» оаг1ув ца хьоахаеш йитар бакъахьаг1а лерхI хьалха хиннача гитлеровена.

Нью-Йорк.

И. АБЛАМОВ,
ТАСС-а корреспондент.

ХАЛКЪА ТВОРЧЕСТВЕРА В. И. ЛЕНИНА ОБРАЗ

Белоруссеи юрташка б1аьш дегендаш, иллеш, фаьлгаш да Владимир Ильичах лаьца. Моттигерча этнографаша гул а дь, сборникаш книжкаш а деш арадаьхад уж.

Белоруссеи ССР Іилмай Академе искусствоведене, этнографи, фольклора институто арахийцаб «Ленин белорусски халкъа творчестве» аха керда боккха болх.

Нина МУХИНА,
АПН корреспондент.

ШАШКАШ

Республика хьалхара моттиг лакхара городской шахматни клубе лаьаш д1ахьош ба республике дикаг1йола шашисташ.

Царна юкъе ба мастераш кхоъ кандидата цхьоаллаг1а разряд йола кхойтта саги. Шазлаг ахаа ийл тур чаккхъьаннай.

Массарел хьалха за массехкаш вай республика чемпион хинна Николай Никитин- Пхеннех- йиъ очко я лилера. Цунна т1ехьа ба В. Саденков О. Писаревский.

Ф. [illegible]

ХАОТТАМ

Тахан республике г1оланц Грозней доадана йолчан а йоаццаш, кхаьла хургья, делкъалехьарча хана цхьайолча моттигашка доза хургза, Іуйрайна к1еанг-дукха ма хургба, пкъара даьг1а, т1аккха г1аьххьа мух тьекхарба, 0 градусагара 5 градусага кхоачаш шоаш хургья.

4-чеи, 5-чеи феврале а цунах тарра ха латтаргья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛАДУВГІА, ХЬАЖА

РАДИО

Нохч-г1алг1айчоа лакхтелеаладарие: 6.30 — эрсий меттала—шинара, ш1аьраска; нохчий меттала — кхаьра, шоатта; г1алг1ай — оршот, ера.

Хоамаш: 6.50 — х1ара дийнахьа, х1аьта к1ираналийнахьа — 7.30.

Газетий обзор: «Грозненский рабочий» — х1ара дийнахьа (оршот цийнахьа хилац); «Комсомольское племя — шинара, ера, шоатта; 8.15 — «Ленинан некъ» — кхаьра, ш1аьраска, к1ирана.

[illegible]

...гаппи орбите» аха радиожурнал; 18.00 — Спортсмений декар кхачаьнаш оттадаь концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 февраль. Шоатта: 15.00 — Дунен ... Киножурнал. 15.30 — «Порт-Артур». 3 йомаг1а йолча академически театра спектакль: 18.10 — «Лай лагагара бахане бодаш» аха телевизионни передача. ... информационни программа (Ц. Т.); 19.30 — Вертолете йола ... «Сатурна» хинна аха кинофильм; ... 22.00 — Искусственни вахар... Сергей Эйзенштейна ... 23.15 — Телевизионни передачаш чакхьяр.

4 февраль. К1ирана: 15.00 — ... 15.30 — Эфир «Къона...» ... 17.15 — Ц. Т.; 18.00 — «Дальневосточни...» ... 20.15 — Киноконцерт; ... 21.30 — Кинофильм ... (Ц. Т.).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-ла этаж).
Телефонаш: редактора—3-44-98; редактора зам.—3-38-11; бехктолла, на секретара—3-34-39; партийни вахарах, культурах, промышленносте отделаш—3-44-30; орга болхаме писмойи отделаш—3-47-26.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-98; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря—3-34-39; отделов партийной жизни, культуры, промышленности—3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем—3-47-26.
«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революци проспект, 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05021. Заказ № 551.